

تحلیل بودجه بخش آموزش عالی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور

گروه پژوهشی بخش خدمات و امور فرهنگی و اجتماعی

جمهوری اسلامی ایران
سازمان برنامه و بودجه کشور
مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری

عنوان گزارش:

تحلیل بودجه بخش آموزش عالی
در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور

شناسه گزارش

عنوان	تحلیل بودجه بخش آموزش عالی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور
کد شناسه	۹۶-۱۲-۱۰۰۷
پدیدآورندگان	فرحناز صبوحی، ملیحه اخلاقی، فریدون نوریخواه، حسین شفیعی، محمود سعادت، امیرحسین آقاجانی، امیر تقی تهرانی
ناظر علمی	غلامرضا گرای نژاد
مشاور علمی	محمدجواد محسنی نیا
ناشر	انتشارات سازمان برنامه و بودجه کشور
تاریخ انتشار	۳۰ دی ماه ۱۳۹۶
حقوق معنوی این اثر متعلق به مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری سازمان برنامه و بودجه کشور است و استفاده از آن با ذکر ماخذ بلامانع خواهد بود.	

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
پیش‌گفتار	۵
۱- مقدمه	۷
۲- وضعیت بخش در اسناد قانونی	۷
۳- جهت‌گیری‌ها، راهبردها و سیاست‌های تعیین شده در برنامه ششم، احکام دائمی، برنامه دولت دوازدهم و بخشنامه بودجه	۱۰
۴- چالش‌های اساسی، تنگناها و مشکلات در بخش در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶	۱۸
۵- راهکارهای خروج از تنگناها و مشکلات بخش، در بودجه سال ۱۳۹۷	۱۹
۶- تبصره‌های بودجه سال ۱۳۹۷	۲۲
۷- تحلیل مهم‌ترین متغیرهای اقتصادی یا اجتماعی بخش	۲۴
۸- تحلیل اعتبارات هزینه‌ای بخش (برحسب برنامه - دستگاه اجرایی و ...) - ردیف‌های متفرقه	۲۴
۹- تحلیل شاخص‌های مالی بخش (رشد سالیانه - سهم برنامه‌ها - سهم فصل از امور بودجه عمومی دولت و ...)	۳۱
۱۰- تحلیل حجم سرمایه‌گذاری‌ها در بخش (اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای - سایر منابع داخلی و خارجی برحسب نوع)	۳۲
۱۱- تحلیل وضعیت درآمدهای دستگاه‌ها و نوع درآمدهای مختلف در بخش	۳۵
۱۲- تحلیل وضع بخش در مقایسه با کشورهای منتخب و شاخص‌های بین‌المللی	۳۶
۱۳- اولویت‌های اقدامات و عملیات در بخش	۴۱
۱۴- موضوعات فرابخشی و خاص	۵۱

پیش‌گفتار

مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری در نظر دارد ضمن فراهم‌آوری زمینه لازم جهت برخورداری از ظرفیت بزرگ صاحب‌نظران داخلی و خارجی و همچنین انعکاس مستمر دستاوردهای علمی به کارشناسان و مسئولین ذی‌ربط و تشریک مساعی لازم، نسبت به استقرار جایگاه واقعی سازمان در نظام تصمیم‌گیری و مدیریت کشور، اقدامات بایسته را به عمل آورد. به این منظور، تهیه گزارش‌های تحلیلی بر بودجه ۱۳۹۷ در همکاری و هماهنگی با واحدهای سازمان به عنوان نخستین برون‌داد و تجربه همکاری قلمداد می‌گردد.

گزارش‌های تحلیلی بودجه در قالب چارچوبی در حوزه‌های موضوعات کلان، فرابخشی و موضوعات خاص و در سطح بخش‌ها در سطوح مختلف تهیه گردید.

در این گزارش‌ها تحلیلی بر بودجه، مقایسه‌های بین‌المللی، مقایسه با سنوات گذشته (سال‌های ۱۳۹۴، ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶)، مقایسه با کشورهای منتخب، انطباق با برنامه ششم و برنامه دولت دوازدهم و بررسی آثار و پیامدهای اقتصادی و اجتماعی آن مورد توجه قرار گرفته است.

در پایان ضمن ابراز تشکر و قدردانی از پدیدآورندگان، ناظران، مشاوران علمی و کلیه افرادی که در تهیه، تنظیم و چاپ این آثار تلاش کردند، موجب امتنان خواهد بود چنانچه از نقطه نظرات ارزشمند عزیزان بهره‌مند گردیم.

مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری

۱- مقدمه

در معادلات جهانی جدید صرف دسترسی به منابع طبیعی و فیزیکی و برخورداری از مؤلفه‌های سنتی توسعه به تنهایی کافی نیست، بلکه توان تخصصی و برخورداری از فناوری‌های نو در فرآوری مؤلفه‌های مذکور، موجب ایجاد ارزش افزوده در منابع در اختیار و تسلط بر بخش قابل توجهی از بازار علم و فناوری می‌شود. کشور ایران ضمن برخورداری از منابع طبیعی متنوع دارای پیش‌نیازهای اساسی توسعه نیزهست و در این بستر، توسعه علوم و فناوری می‌تواند به عنوان حلقه واسط این دو مجموعه مهم و ارزشمند عمل کرده و زمینه‌ساز تحقق اهداف چشم‌انداز شود. جهت تحقق این هدف مهم، چه در سطح جهانی و چه در سطح ملی، دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی به عنوان مهم‌ترین رکن تولید، انتشار و به روزآوری علوم و فناوری محسوب می‌شوند، از این رو است که در سیاست‌های توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران توجه به توسعه علوم و فناوری و کارکردهای ناشی از آن مورد تأکید ویژه قرار دارد.

این رویکرد آموزش عالی را به عنوان نقطه کانونی پیشرفت جوامع در زمینه‌های گوناگون، مورد توجه قرار داده است. با گسترش کمی تعداد دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی نه تنها نیروی انسانی مورد نیاز جامعه تربیت گردیده است. بلکه زیر ساخت‌های فکری و فرهنگی جامعه برای بکارگیری روش‌ها و فناوری‌های نو نیز فراهم شده است. از این نظر، آموزش عالی را می‌توان موثرترین روش سرمایه‌گذاری در منابع انسانی دانست که با آموزش، دانش‌افزایی و ارتقای نگرش و مهارت‌ها، زمینه‌های فرهنگی - اجتماعی و اقتصادی لازم را برای توسعه ملی فراهم می‌سازد.

در ایران آموزش عالی متشکل از بخش‌های دولتی و غیر دولتی است. در بخش دولتی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی وابسته به وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، آموزش و پرورش و سایر وزارتخانه‌ها قرار دارد. اما این برنامه در بخش دولتی به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری اختصاص دارد. بنابراین اطلاعات مربوط به متغیرهای مرتبط با آموزش عالی ابتدا برای کل بخش و سپس برای دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری ارائه می‌شود. اما اطلاعات مربوط به اعتبارات (اعتبارات هزینه‌ای و اعتبارات تملک دارائی‌های سرمایه‌ای) مرتبط به دانشگاه‌ها و واحدهای ستادی وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری است.

۲- وضعیت بخش در اسناد قانونی

بر اساس قانون اهداف، وظایف و تشکیلات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری شرح وظایف این وزارت به قرار زیر است:

۲-۱- در زمینه انسجام امور اجرایی و سیاستگذاری نظام علمی و امور تحقیقات و فناوری

- شناسایی مزیت‌های نسبی، قابلیت‌ها، استعدادها و نیازهای پژوهش و فناوری کشور بر مبنای آینده‌نگری و آینده‌پژوهی و معرفی آن به واحدهای تولیدی، تحقیقاتی، دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی و تحقیقاتی جهت بهره‌برداری

- بررسی اولویت‌های راهبردی تحقیقات و فناوری با همکاری یا پیشنهاد دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط و پیشنهاد به شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری
- حمایت از توسعه تحقیقات بنیادی و پژوهش‌های مرتبط با فناوری‌های نوین براساس اولویت‌ها
- برنامه‌ریزی برای تدارک منابع مالی توسعه فناوری کشور و مشارکت در ایجاد، توسعه و تقویت فناوری ملی و حمایت از توسعه فناوری‌های بومی
- اتخاذ تدابیر لازم به منظور افزایش کارایی و اثربخشی تحقیقات کشور و توسعه تحقیقات کاربردی با همکاری دستگاه‌های ذی‌ربط
- اتخاذ تدابیر و تهیه پیشنهادهای لازم درخصوص انتقال فناوری و دانش فنی و برنامه‌ریزی به منظور بومی کردن فناوری‌های انتقال یافته به داخل کشور و ارائه آنها به شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری
- ایجاد زمینه‌های مناسب برای عرصه فناوری در داخل و خارج کشور و حمایت از صدور فناوری‌های تولید شده در کشور و کمک به ایجاد انجمن‌ها و شرکت‌های غیردولتی علمی، تحقیقاتی و فناوری
- تمهید سازوکارهای لازم برای ایجاد هم‌سویی میان فعالیت‌های آموزشی، تحقیقاتی و فناوری، تقویت ارتباط دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی با بخشهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور
- اتخاذ راهکارهای مناسب برای کمک به توسعه پژوهش و فناوری در بخشهای غیردولتی
- ارزیابی جامع عملکرد نظام ملی علوم، تحقیقات و فناوری شامل پیشرفت‌ها، شناخت موانع و مشکلات و تدوین و ارائه گزارش سالانه
- اتخاذ تدابیر و ارائه پیشنهادهای لازم جهت حفظ دانشمندان و محققان و تأمین امنیت شغلی آنان و استفاده بهینه از توانمندی‌های آنها

۲-۲- در زمینه اداره امور دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی تحت پوشش وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

- پیشنهاد ضوابط و معیارهای کلی پذیرش دانشجو به مراجع ذی‌صلاح
- تعیین راهکارهای لازم و برنامه‌ریزی و حمایت از ایجاد و گسترش دانشگاه‌ها، مؤسسات آموزش عالی، مراکز تحقیقاتی و فناوری و دیگر مراکز فعالیتهای علمی پژوهشی همانند شهرکهای تحقیقاتی، آزمایشگاه‌های ملی، موزه‌های علوم و فنون با استفاده از منابع دولتی و غیردولتی و مشارکت‌های مردمی متناسب با نیازها و ضرورتهای کشور
- برنامه‌ریزی اجرائی، آموزشی و تحقیقاتی متناسب با نیازها و تحولات علمی و فنی در جهان
- تعیین ضوابط، معیارها و استانداردهای علمی مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی، رشته‌ها و مقاطع تحصیلی با رعایت اصول انعطاف، پویایی، رقابت و نوآوری علمی

- نظارت و ارزیابی بر فعالیتهای دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی کشور
- ارزیابی مستمر فعالیت هرگونه واحد آموزش عالی و یا موسسه تحقیقاتی (اعم از دولتی و غیر دولتی)
- صدور مجوز تأسیس انجمنهای علمی و حمایت و ارزیابی مستمر از فعالیت آنها
- تأیید اساسنامه و صدور مجوز تأسیس انجمن ها و تشکل های دانشجویان و دانش آموختگان دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی
- تأیید صلاحیت و صدور احکام اعضای هیأت های ممیزه، هیأت های امناء، هیأت های مؤسس، هیأت های گزینش اعضای هیأت علمی و هیأت های انتظامی اعضای هیأت علمی دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، طبق ضوابط و مقررات موضوعه
- ارزیابی و اعتبارسنجی علمی دانشگاه ها، مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی و ارزیابی های سالانه عملکرد مالی تأیید اساسنامه و صدور مجوز ایجاد یا توسعه هرگونه واحد آموزش عالی یا مؤسسه تحقیقاتی (اعم از دولتی یا غیردولتی)، رشته ها و مقاطع تحصیلی
- بررسی و پیشنهاد اولویت های تخصیص منابع در حوزه های علوم، تحقیقات و فناوری به سازمان برنامه و بودجه کشور
- توسعه همکاری های علمی بین المللی و اتخاذ تدابیر لازم به منظور نهادینه کردن همکاری ها و مبادلات علمی بین مراکز علمی تحقیقاتی داخل کشور با مراکز علمی تحقیقاتی منطقه ای و بین المللی در چارچوب ضوابط و مقررات مصوب مراجع ذی صلاح.
- صدور مجوز تأسیس دانشگاه ها و مراکز تحقیقاتی دولتی و غیردولتی با مشارکت دانشگاهها و مراکز علمی خارج از کشور، براساس ضوابط مصوب مراجع ذی صلاح
- مشارکت فعال در فرآیند سیاستگذاری نظام آموزش و توسعه نیروی انسانی کشور به منظور ایجاد هماهنگی لازم بین برنامه های سطوح مختلف آموزش کشور
- مشارکت در تعیین اولویت های توسعه منابع انسانی کشور و ارائه نتایج حاصل شده به دستگاههای ذی ربط به منظور هدایت منابع در جهت اولویت های مذکور
- ارزیابی و تأیید اختراعات، اکتشافات و نوآوری ها با همکاری سایر مراکز علمی و تحقیقاتی کشور به منظور فراهم نمودن زمینه حمایت از حقوق مالکیت معنوی و ثبت در مراجع ذی ربط
- تعیین ضوابط ارزشیابی علمی مدارک فارغ التحصیلان و تأیید ارزش علمی مدارک دانشگاهها و مراکز آموزش عالی (دولتی و غیردولتی) داخل کشور به استثنای گروه پزشکی
- برنامه ریزی برای شناسایی و حمایت از شکوفایی استعدادهای درخشان و هدایت آنها به سمت اولویت های راهبردی کشور در زمینه علوم، تحقیقات و فناوری در چارچوب مقررات مصوب مراجع ذی صلاح

- برنامه‌ریزی برای جذب متخصصان ایرانی و داخل و خارج از کشور جهت همکاری علمی، تحقیقاتی و فناوری
- اداره امور دانشجویان ایرانی در دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی خارج از کشور و ایجاد زمینه‌های علمی و فنی متقابل از طریق اعزام رایزنهای علمی با هماهنگی وزارت امور خارجه
- اهتمام در معرفی میراث علمی تمدن ایرانی و اسلامی و گسترش زبان و ادبیات فارسی در دانشگاهها و مراکز تحقیقاتی خارج از کشور
- همکاری در اعتلای فرهنگ، اخلاق و معنویت اسلامی در مجامع علمی دانشگاهی و در جامعه
- ایجاد پایگاه‌های اطلاع‌رسانی به جامعه و بخش‌های مختلف در زمینه سیاست‌ها، اولویت‌ها و برنامه‌ها و عملکردهای آموزش عالی، تحقیقات و فناوری
- نمایندگی دولت در مجامع و سازمان‌های بین‌المللی و برقراری ارتباطات لازم در حوزه مأموریت‌ها و اختیارات وزارتخانه
- انجام امور مربوط به کمیسیون ملی یونسکو

۳- جهت‌گیری‌ها، راهبردها و سیاست‌های تعیین شده در برنامه ششم، احکام دائمی، برنامه دولت دوازدهم و بخشنامه بودجه

۳-۱- اهداف و سیاست‌های چشم‌انداز

- دست یافتن به جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه ی آسیای جنوب غربی با تاکید بر جنبش نرم افزاری و تولید علم، رشد پرشتاب و مستمر اقتصادی، ارتقا نسبی سطح درآمد سرانه و رسیدن به اشتغال کامل
- برخورداری از دانش پیشرفته، توانا در تولید علم و فناوری، متکی بر سهم برتر منابع انسانی و سرمایه اجتماعی در تولید ملی

۳-۲- سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه

- توسعه علوم پایه و تحقیقات بنیادی، نظریه‌پردازی و نوآوری در چارچوب سیاست‌های کلی علم و فناوری و نقشه‌های جامع علمی کشور
- افزایش سهم آموزش‌های مهارتی در نظام آموزش کشور
- تحول و ارتقاء علوم انسانی به ویژه تعمیق شناخت معارف دینی و مبانی انقلاب اسلامی
- تنظیم رابطه متقابل تحصیل با اشتغال و متناسب سازی سطوح و رشته های تحصیلی با نقشه‌ی جامع علمی کشور و نیازهای تولید و اشتغال

۳-۳- اهداف، سیاست‌ها و برنامه‌های عملیاتی و پروژه‌های اولویت‌دار اقتصاد مقاومتی

اهداف و سیاست‌های وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در راستای اجرای سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی ابلاغی مصوب شورای اقتصاد (پیشتازی اقتصاد دانش‌بنیان، پیاده‌سازی و اجرای نقشه جامع علمی کشور و ساماندهی نظام ملی نوآوری به منظور ارتقاء جایگاه جهانی کشور و افزایش سهم تولید و صادرات محصولات و خدمات دانش‌بنیان و دستیابی به رتبه اول اقتصاد دانش‌بنیان در منطقه) به شرح زیر است:

الف - اهداف

- اصلاح نظام اجرایی و آموزشی دانشگاه‌ها در راستای تربیت نیروهای خلاق و کارآفرین
- ارتقاء کارایی و اثربخشی منابع آموزش عالی
- مشارکت در ساماندهی نظام ملی نوآوری و زمینه‌سازی تحقق اقتصاد دانش‌بنیان
- ایفای نقش موثر علمی در سطح منطقه
- نقش‌آفرینی و توسعه حضور بین‌المللی و کسب درآمد ارزی از فعالیتهای حوزه‌های علمی و فناوری

ب- سیاست‌ها

- ارتقاء کیفیت دوره‌های آموزشی با تکیه بر دو بعد روزآمدی علمی و مهارت آموزی
- چابک‌سازی ساختارهای اداری - اجرایی و حذف ساختارهای زاید
- کاهش اتکاء به درآمد نفت و منابع ارزی در اقتصاد آموزش عالی
- ثروت‌آفرینی در حوزه علوم، تحقیقات و فناوری
- ارتباط موثر با بخش‌های اقتصادی
- بسترسازی و حمایت از صادرات محصولات و خدمات دانش‌بنیان
- توسعه هدفمند حضور بین‌المللی برای کسب کرسی‌های علمی بین‌المللی

۳-۴- اهداف و سیاست‌های برنامه دولت دوازدهم

حوزه علم، آموزش و فناوری یکی از حوزه‌هایی است که در برنامه دولت دوازدهم برای آن اهداف و سیاست‌هایی برای عملیاتی شدن آورده شده است. از آنجایی که این اهداف و سیاست‌ها شامل حوزه‌های آموزش عمومی، فنی - حرفه‌ای، آموزش عالی و پژوهش و فناوری است، در این قسمت اهداف و سیاست‌های مرتبط با آموزش عالی ارائه گردیده است.

اهداف

- نظام علم، فناوری و نوآوری دارای شش هدف عمده است که از بین آنها دو هدف زیر در ارتباط مستقیم با آموزش عالی قرار دارد.
- ارتقاء سرمایه انسانی جامعه به عنوان خروجی نظام آموزشی و مهارتی
- خلق دانش نوین و مورد استناد جهانی

دولت دوازدهم دستیابی به دو هدف فوق‌الذکر را براساس سیاست‌های زیر مورد پیگیری قرار می‌دهد:

حوزه آموزش

- آموزش یکپارچه:** یکپارچگی میان آموزش عمومی و عالی، در ابعاد سیاست‌های آموزشی، محتوای آموزشی و ابزارهای آموزشی
- تنوع در محتوای آموزشی متناسب با ویژگی‌های بومی - منطقه‌ای، تقاضای جامعه و توانمندی‌های ارائه (تنوع در کتب درسی با انتخاب مدارس و سیلابس دانشگاه‌ها با انتخاب هیات‌های امناء)
 - تنوع در شیوه‌های جذب دانشجو و اعضا هیات علمی متناسب با سطح دانشگاه‌ها، تنوع استعدادها و استفاده از ابزارهای مکمل در سنجش و ارزیابی دانشجو (گذار از کنکور گرایی افراطی در نظام آموزشی)
 - تنوع در اهداف آموزشی به منظوره پوشش نیازمندیها و تقاضای متنوع جامعه (تنوع در تاییدیه‌ها و مدارک آموزشی و افزایش حق انتخاب دانش پذیران اعم از دانش آموزان و دانشجویان)
 - تنوع در مراکز آموزشی با هدف سطح بندی و رتبه بندی نظام آموزش عالی و برخورداری از استقلال مدیریت و سیاست گذاری متناسب با سطح دانشگاه‌ها
 - تنوع در آموزش‌های مهارتی و دانشگاهی با سهم مناسب برای هر یک
 - عدالت در برخورداری: برخورداری از فرصت‌های برابر آموزشی برای تمامی شهروندان و اتخاذ سیاست‌های جبرانی درخصوص شهروندان نابرخوردار یا برخورداری کمتر از طریق اعطاء راتبه‌ها (بورسیه‌ها) به گروه‌های نابرخوردار
 - (بورسیه‌ها) به گروه‌های نابرخوردار

حوزه پژوهش

- تولید دانش نوین و پیشروی قابل عرضه در سطح جهان، برآمده از چالش‌های بومی، راه‌حل‌های بومی و تجربیات بومی
- حوزه همکاری‌های بین‌المللی
- توسعه بخش آموزش بین‌المللی، با اولویت منطقه غرب و جنوب غرب آسیا، به منظور (۱) تربیت نیروی انسانی ماهر در تراز جهانی و (۲) جذب دانشجو و دانش پذیر بین‌المللی در حوزه‌های دانشگاهی مهارتی
- تدوین آیین‌نامه‌های لازم به منظور تعریف دوره‌های مشترک خارجی با دانشگاه‌های پیشروی خارجی، جذب دانشجو، طرح‌های مبادله دانشجو، عضویت در پلت فرم‌های مبادله دانشجو، پایان‌نامه‌ها و رساله‌های مشترک با دانشگاه‌های پیشروی خارجی و استفاده از آزمایشگاه‌ها، کتابخانه‌ها و زیرساخت‌های پژوهشی و فناورانه مشترک

حوزه اصلاح ساختار

- ساماندهی به تعدد دستگاه‌ها و وزارتخانه‌های مسئول در حوزه علم، فناوری و نوآوری و حذف تعارضات و هم پوشانی‌های ماموریتی این نهادها

- تفکیک ماموریت‌ها حوزه آموزش و پژوهش دانشگاهی از ماموریت‌های حوزه فناوری، تجاری سازی و نوآوری در سطح دولت مطابق با روندهای جهانی
- اصلاح ساختار رسمی و تفکیک وظایف میان معاون علمی و فناوری ریاست جمهوری، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری، شورای عالی انقلاب فرهنگی، بنیاد نخبگان، وزارت بهداشت، درمان آموزش پزشکی، وزارت صنعت، معدن و تجارت و تدوین لایحه مرتبط مورد نیاز
- تدوین لایحه شفافیت و افشاء اطلاعات و نتایج پروژه‌های تحقیقاتی و پایان‌ها و رساله‌های دانشگاه‌های دولتی که با هزینه دولتی تامین مالی شده‌اند به صورت آزاد و با رعایت ملاحظات امنیتی

حوزه راتبه‌های (بورسیه‌های) عدالت آموزشی

- دولت صندوقی با هدف اعطاء راتبه‌های آموزشی به افراد مستعد نا برخوردار تاسیس کند.
- دانشجوی مستعد بر اساس ارزیابی تحصیلی دانشجویان

حوزه مشارکت عمومی

- گسترش آموزش فراگیر، از پیش دبستانی تا دانشگاه - آموزش منتهی به تغییر رفتار

۳-۵- احکام و مواد قانونی برنامه پنج ساله ششم توسعه

مفاد مواد قانونی که بطور مستقیم مرتبط با آموزش عالی می‌باشد به قرار زیر است:

ماده ۶۴

به منظور تحقق اقتصاد دانش بنیان، افزایش بهره‌وری، تنظیم رابطه متقابل تحصیل و اشتغال، گسترش همکاری و تعاملات فعال بین‌المللی و افزایش نقش مردم در مدیریت علمی و فناوری کشور:

الف- به دولت اجازه داده می‌شود به منظور ارتقای علمی و رقابت بین دانشگاه‌های کشور و تعاملات بین‌المللی در طی اجرای قانون برنامه نسبت به ایجاد واحدها و شعب آموزش عالی با مشارکت دانشگاه‌های معتبر بین‌المللی و دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی و پژوهشی و فنی و حرفه‌ای و دانشگاه جامع علمی کاربردی در داخل کشور در چارچوب سیاست‌های شورای عالی انقلاب فرهنگی اقدام نماید. نحوه سرمایه‌گذاری مشترک، تسهیل تعاملات ارزی و تردد اعضای هیات علمی و دانشجویان در آیین نامه اجرایی که با پیشنهاد سازمان، سازمان اداری و استخدامی کشور و دستگاه‌های اجرایی ذی ربط به تصویب هیات وزیران می‌رسد، مشخص می‌شود.

ب- تبصره ۲- دولت نسبت به تحول و ارتقای علوم انسانی در دانشگاه‌ها در ابعاد اسلامی سازی، بومی سازی، کارآمدی و روز آمدی با ایجاد تغییرات یا اصلاحات در امور مربوط به سرفصل‌ها و کتاب‌های درسی و تربیت استاد و انتخاب دانشجو اهتمام ورزیده و آن را در اولویت قرار دهد.

د- به دانشگاه پیام نور اجازه داده می‌شود با همکاری دانشگاه‌های معتبر بین‌المللی و دانشگاه‌های داخلی نسبت به ایجاد قطب (هاب) بین‌المللی جهت ارائه آموزش‌های مجازی (الکترونیکی)، نیمه حضوری، باز و از راه دور اقدام نماید.

ر- شهریه دانشجویان داخل کشور تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی(ره) و سازمان بهزیستی از محل اعتبارات برنامه مستقل توسط سازمان تامین می‌شود.

ماده ۶۵

ت- دولت موظف است با رعایت قانون صندوق رفاه دانشجویان مصوب ۱۳۷۱/۱۱/۴ و اصلاحات و الحاقات بعدی، به منظور تحول در نظام اقتصاد آموزش عالی، هدفمند سازی یارانه‌ها و بهبود شرایط و امکانات رفاهی دانشجویان، ضمن تداوم و تقویت کمک به صندوق رفاه دانشجویان وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی از ابتدای اجرای قانون برنامه، نسبت به پیش‌بینی و تامین اعتبار مورد نیاز یارانه غذایی دانشجویی از محل درآمدهای عمومی علاوه بر اعتبارات فعلی اقدام کند و این اعتبارات را برای کمک به دانشجویان کم بضاعت مالی به صورت متمرکز در اختیار صندوق‌های رفاه دانشجویان وزارتخانه‌های مذکور قرار دهد. صندوق‌ها مکلفند تا پایان اجرای قانون برنامه بخشی از یارانه را با تسهیلات بدون سود و بلند مدت جایگزین نمایند. وجوه حاصل از بازپرداخت تسهیلات اعطایی در قالب درآمد اختصاصی صندوق‌ها برای پرداخت مجدد به دانشجویان به مصرف می‌رسد.

ث- دولت موظف است با تشویق خیرین و واقفین و رفع موانع موجود، به‌گونه‌ای برنامه‌ریزی نماید تا سهم وقف و خیریه از تامین مالی دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی و پژوهشی و فناوری افزایش یابد.

خیرینی که طرح‌هایی را برای حمایت و توسعه آموزش، پژوهش، فناوری نوآوری‌های فناورانه به انجام برسانند، مشمول مزایا و حمایت‌های مربوط به خیرین مدرسه ساز خواهند شد.

در دوره‌ای که اشخاص حقیقی و حقوقی غیر دولتی برای احداث، توسعه و تکمیل و تجهیز فضاهای آموزش و کمک آموزشی، پژوهشی، ورزشی، خدمات رفاهی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی عالی و پژوهشی، هزینه نمایند، این هزینه‌ها به عنوان هزینه‌های قابل قبول مالیاتی مورد محاسبه قرار گیرد.

ماده ۶۶

دولت موظف است به منظور حضور موثر نظام آموزش عالی کشور در تولید، توسعه و نشر علم و فناوری و تربیت دانشجو در سطح بین‌المللی و برابری توازن و ارتقای کیفیت آموزش عالی و پژوهش و فناوری، در طول برنامه جداول شماره (۱۱) و (۱۲) را اجرایی نمایند.

۳-۶- راهبردها در سند راهبردی برنامه ششم توسعه بخش آموزش عالی

به منظور دست یافتن به چارچوبی که مجموعه اقدام‌های اصلی را برای دستیابی به اهداف کلی ترسیم نماید، متناظر با هر هدف کلی، راهبردهای لازم پیش‌بینی شده است. تعداد راهبردهای مربوط به هشت هدف کلی، بالغ بر بیست و نه راهبرد بود. راهبردهای دستیابی به هدف کلی اول ("هماهنگی بین برنامه‌های آموزش عالی با نیازهای بخش اقتصادی - اجتماعی کشور")

هفت راهبرد است. این راهبردها جهت‌گیری‌های کلی را در مورد هم‌راستا کردن آموزش عالی کشور با نیازهای اقتصادی - اجتماعی کشور، مأموریت‌گرا کردن دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، بازنگری و تحول در برنامه‌ریزی درسی و متنوع‌سازی مدارک برای پاسخگویی به نیازهای جامعه را بیان می‌نماید. به‌منظور دستیابی به هدف کلی "ارتقا کیفیت" نیز هفت راهبرد آورده شده است. این راهبردها سوگیری‌های لازم برای ساماندهی نظام‌های عرضه‌کننده آموزش عالی، توسعه نهادهای تضمین کیفیت و اعتبارسنجی، متوازن‌سازی هرم‌های دانشجویی و هیأت علمی و همچنین متناسب‌سازی تعداد دانشجویان در دانشگاه‌های با مأموریت علمی - مهارتی و دانشگاه‌های علمی - پژوهشی را نمایانگر می‌سازند. به‌منظور رفع چالش مرتبط با حضور ناکافی آموزش عالی در عرصه بین‌المللی، دو هدف کلی آورده شد. این اهداف "حضور مؤثر در نشر علم و توسعه فناوری و تربیت دانشجو در سطح بین‌المللی" از یکسو و "بهره‌برداری از علم و فناوری تولیدشده در سطح بین‌الملل" از دگرسو بود. تعداد راهبردهای مربوط به این دو هدف کلی چهار راهبرد است. این راهبردها شامل تسهیل امکان جذب دانشجویان خارجی، تسهیل تبادل دانشجو و استاد، توسعه همکاری‌های علمی - پژوهشی بین‌المللی و واگذاری مأموریت آموزش‌های بین‌المللی به دانشگاه‌های برتر است. تعداد راهبردهای مرتبط با دو هدف کلی منظور شده برای "ایجاد زیرساخت‌های مدیریتی" و "تجهیز نظام آموزش عالی کشور برای تحول تعدادی از دانشگاه‌ها از نسل دوم به نسل سوم"، سه راهبرد است. این راهبردها عمدتاً با ارتقا کیفیت فضاهای فیزیکی، امکانات آزمایشگاهی و کارگاهی و... و ایجاد یکپارچگی و هم‌افزایی نهادهای متولی آموزش عالی تعیین گردیده‌اند.

برای هدف کلی "کارآمدسازی اداره اقتصادی آموزش عالی" چهار راهبرد پیش‌بینی شده است. این راهبردها به رقابتی کردن فعالیت‌های آموزش عالی به لحاظ اقتصادی، قیمت‌گذاری واقعی خدمات آموزش عالی با توجه به سطح‌بندی دانشگاه‌ها، تحول در تأمین منابع در دانشگاه‌ها و توسعه منابع دانشگاه‌ها از محل تبدیل علم به ثروت اشاره دارد. چهار راهبرد آخر سند راهبردی بخش آموزش عالی برای تقویت اخلاق حرفه‌ای و جلوگیری از بروز ناهنجاری‌های علمی - اخلاقی در محیط دانشگاه‌ها، فرهنگ‌سازی برای پذیرش نقش دانشگاه‌ها به‌عنوان مرجع علمی حل مسائل و مشکلات و افزایش بالندگی شخصی و حرفه‌ای در اعضای هیأت علمی و دانشجویان اختصاص دارد.

۳-۷- قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور

قانون احکام دائمی برای اجرای برنامه‌های توسعه کشور که با عنوان لایحه به مجلس شورای اسلامی تقدیم گردیده بود، در انتهای بهمن ماه سال ۱۳۹۵ با تصویب در مجلس شورای اسلامی مورد تایید شورای نگهبان قرار گرفت.

تعداد مواد قانون مذکور ۷۳ ماده است. بررسی مفاد مواد مذکور نشان می‌دهد که محتوای ۵ ماده قانونی به‌طور مستقیم در ارتباط با حوزه‌های علم و فناوری (آموزش عالی و پژوهش) است. مواد قانونی مرتبط با آموزش عالی ۴ ماده و یک تبصره از یک ماده قانونی است. موادی که مفاد آن به‌طور مستقیم به آموزش عالی مرتبط است شامل ماده ۱ با هفت تبصره، ماده ۲ با دو بند (بندهای "الف" و "ب") و یک تبصره، ماده ۶۳ و یک تبصره از ماده ۶۵ است. مفاد ماده ۱ قانون احکام دائمی

برنامه‌های توسعه کشور از مفاد بند "ب" ماده ۲۰ قانون برنامه پنجم توسعه کشور تنفیذ شده است. تغییر انجام شده در قانون احکام دائمی نسبت به قانون برنامه پنجم توسعه اضافه شدن "پارک‌های علم و فناوری" و عبارت در مورد "دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی و تحقیقاتی وابسته به نیروهای مسلح به تایید رییس ستاد کل نیروهای مسلح می‌رسد"، است. قابل ذکر است که در مورد دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی ذکر شده در مفاد بند "ب" ماده ۲۰ قانون برنامه پنجم توسعه کشور رییس‌جمهور و وزرای علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در مقابل مجلس شورای اسلامی و سایر نهادهای نظارتی مسئولیت پاسخگویی دارند. این مسئولیت مقابل مجلس شورای اسلامی و سایر نهادها در مورد دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی و تحقیقاتی وابسته به نیروهای مسلح مبهم می‌باشد و یا به عبارتی این تغییر می‌تواند به این معنی باشد که این دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی و تحقیقاتی مستقل از مصوبات و آیین‌نامه‌های مالی، معاملاتی و اداری - استخدامی - تشکیلاتی مصوب هیات امنای دو وزارتخانه هستند. تغییر دیگر صورت گرفته در این ماده حذف عبارت "اعضای هیات علمی ستادی وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی نیز مشمول این بند هستند. حکم این بند شامل مصوبات، تصمیمات و آیین‌نامه‌های قبلی نیز می‌گردد و مصوبات یاد شده مادام که اصلاح نگردیده به قوت خود باقی هستند"، است.

مفاد تبصره ۲ احکام دائمی نسبت به مفاد بند "ب" ماده ۲۰ قانون برنامه پنجم توسعه و تبصره‌های آن، تبصره‌ای جدید است. براساس مفاد این تبصره هرگونه استخدام جدید و توسعه تشکیلات اداری از محل منابع عمومی (و نه درآمد اختصاصی) منوط به تایید وزرای ذیربط و سازمان اداری و استخدامی کشور گردیده است. همانطور که قبلاً ذکر شد، نحوه تایید این استخدام‌ها و تشکیلات آنها در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی و تحقیقاتی وابسته به نیروهای مسلح مسکوت مانده است.

مفاد تبصره ۳ احکام دائمی نسبت به مفاد بند "ب" ماده ۲۰ قانون برنامه پنجم توسعه و تبصره‌های آن، جدید است. در این تبصره ایجاد تعهد جدید از محل منابع عمومی و درآمدهای اختصاصی ممنوع اعلام شده است.

مفاد تبصره ۴ در مورد صندوق‌های رفاه همان مفاد تبصره ۱ بند "ب" ماده ۲۰ قانون برنامه پنجم توسعه کشور است، با این تفاوت که در قانون قبلی صندوق‌ها مشمول مفاد بند "ب" اعلام شده است اما در قانون احکام دائمی صندوق‌ها مشمول ماده ۱ (همان بند "ب" ماده ۲۰ قانون برنامه پنجم توسعه) و تبصره‌های آن می‌باشد.

مفاد تبصره ۵ قانون دائمی همان مفاد تبصره ۲ بند "ب" ماده ۲۰ قانون برنامه پنجم توسعه کشور است با این تفاوت که علیرغم اضافه شدن پارک‌های علم و فناوری و دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی و تحقیقاتی وابسته به نیروهای مسلح در ماده ۱، ذکر عناوین فوق‌الذکر در تبصره ۵ مغفول مانده است.

مفاد تبصره ۶ قانون احکام دائمی همان مفاد بند "ل" ماده ۱۸ قانون برنامه پنجم توسعه کشور است. هرچند مفاد این تبصره در قانون احکام دائمی از حالت ارشادی و توصیه‌ای در برنامه پنجم توسعه کشور خارج و در آن دولت موظف گردیده است.

مفاد تبصره ۷ دارای کارکرد آموزش عالی و پژوهشی است. در قسمت ۱ این تبصره به ایجاد شرکت‌های دانش‌بنیان توسط اعضای هیات علمی و انعقاد قرارداد توسط آنها با دستگاه‌های اجرایی اشاره شده است. مفاد آن در بند ۲-۱ پژوهش و فناوری

آمده است. قسمت دوم آن نیز همان مفاد بند "ز" ماده ۲۰ قانون برنامه پنجم توسعه کشور است که در آن عنوان آموزشکده‌های فنی- حرفه‌ای به درستی به دانشگاه فنی- حرفه‌ای تغییر یافته است. در قسمت سوم تطابق رشته‌های تحصیلی با نیازهای بازار کار به عهده وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی با همکاری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و مرکز آمار ایران گذاشته شده است. اما در قسمت چهارم؛ که در آن دانشگاه پیام نور مکلف گردیده است که ۶۰ درصد از درآمد حاصل از شهریه هر واحد را برای توسعه همان واحد و مابقی را برای توسعه و تجهیز واحدهای دانشگاهی در مناطق محروم اختصاص دهد، با توجه به وضعیت متفاوت هر واحد دانشگاهی نسبت به دیگری، ادامه تحولات مربوط به کاهش تقاضا ورود به واحدهای دانشگاه پیام نور، سیاست‌ها، راهبردها و اقدامات پیش‌بینی شده در مورد توسعه کمی آموزش عالی، ضرورت طراحی مکانیزم‌های نظارتی برای رصد درصد ذکر شده در این ماده قانونی در هر یک از واحدهای دانشگاه مذکور و لزوم پاسخگویی در مورد رعایت نحوه هزینه کرد ۶۰ درصد درآمدهای اختصاصی (که ملاک تعیین ۶۰ درصد برای آن نیز مشخص نیست) به واحدها و نهادهای نظارتی از مشکلات پیش روی اجرای این قسمت از تبصره قانون احکام دائمی است.

ماده ۲ قانون احکام دائمی شامل سه بند است. مفاد بند "الف" آن همان مفاد بند "ی" ماده ۲۰ قانون برنامه پنجم توسعه کشور است. با این تفاوت که ایجاد شعب در داخل کشور (در شهر محل استقرار خود یا دیگر شهرها) از آن حذف و مناطق آزاد تجاری- صنعتی جایگزین مناطق آزاد داخل کشور شده است. مفاد بند "ب" آن در برنامه پنجم توسعه کشور ضمن تبصره ۱ بند "ک" ماده ۲۰ آمده است. مفاد این بند با توجه به تغییر انجام شده در بند "الف" تنظیم شده است و تبصره آن نیز در برنامه پنجم توسعه کشور ضمن تبصره ۴ بند "ک" آمده بود. مفاد بند "پ" این ماده از بند "ز" ماده ۴۴ که قانون برنامه پنجم توسعه کشور که مربوط به ایثارگران است به این قسمت آمده است. مهمترین تغییرات اعمال شده در این قسمت نسبت به مفاد قبلی مندرج در قانون برنامه پنجم توسعه کشور افزایش سهم اعضای هیات علمی از جامعه ایثارگران از ۱۰ درصد به ۲۰ درصد، اضافه شدن همسران جانبازان بالای ۵۰ درصد و همسران شهدا برای بهره‌مندی از سهمیه مربوط به جذب اعضای هیات علمی است. نکته قابل توجه برای اجرای این قسمت از ماده قانونی، متوقف شدن امکان جذب ۸۰ درصد اعضای هیات علمی، به دلیل احتمال عدم تکمیل ظرفیت ۲۰ درصدی توسط جامعه ایثارگران است و نکته دیگر آن تکرار این ماده قانونی در قانون برنامه ششم توسعه (بند "پ" ماده ۹۰) است، که مفاد آن دارای مغایرت‌ها یا تفاوت‌هایی با متن احکام دائمی است به نحوی که در آن (قانون برنامه ششم توسعه کشور) دانشگاه آزاد اسلامی نیز مکلف به تامین ۲۰ درصد از اعضای هیات علمی خود از جامعه ایثارگران شده است. هرچند در قانون برنامه ششم توسعه کشور ذکر گردیده است که شرایط جامعه ایثارگران مندرج در بند "پ" ماده ۹۰ این شرایط را در بند "پ" ماده ۲ قانون احکام دائمی اصلاح می‌کند.

دیگر ماده قانونی مرتبط با بخش آموزش عالی در لایحه احکام دائمی ماده ۶۳ است. مفاد این ماده در قانون برنامه پنجم توسعه کشور وجود نداشته است. براساس مفاد این ماده صندوق‌های رفاه دو وزارتخانه علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، می‌توانند از محل فروش امکانات و اموال قابل واگذاری خود نسبت به افزایش سرمایه صندوق‌ها اقدام نمایند.

ایجاد مراکز و نهادهای آموزشی و تحقیقاتی معتبر بین‌المللی از سوی دانشگاه‌های داخلی و معتبر خارجی در مناطق آزاد تجاری-صنعتی و ویژه اقتصادی حکم دیگر مرتبط با آموزش عالی است که ضمن بند "ث" ماده ۶۵ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور، آمده است.

۳-۸- بخشنامه بودجه

دولت در سال آتی با توجه به شرایط اقتصادکشور و محیط پیرامونی آن و برای پاسخگویی به سیل ورود متقاضیان کار به خصوص از سوی فارغ‌التحصیلان دانشگاهی، هدف رشد اقتصادی فراگیر، اشتغالزا و ضد فقر با رویکرد پنجگانه اقتصاد مقاومتی همراه با نرخ تورم تک رقمی و پایدار را محور فعالیت‌های خود قرار خواهد داد تا در بستر سیاست‌های اقتصاد مقاومتی، سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی، برنامه دولت دوازدهم بتواند زمینه اجرایی شدن برنامه ششم توسعه و تحقق اهداف کمی آن را در سال ۱۳۹۷ مبنی بر افزایش رشد اقتصادی، رشد سرمایه‌گذاری و رشد بهره‌وری کل عوامل تولید و کاهش نرخ بیکاری را محقق نماید.

به همین دلیل نیز ذیل جهت‌گیری‌های کلی اقتصاد کلان، جهت‌گیری "حمایت از ارتقای سطح مهارت‌های کاربردی جوانان به ویژه فارغ‌التحصیلان آموزش عالی، هدفمند نمودن اعتبارات کلیه دستگاه‌های اجرایی به ویژه دستگاه‌های متولی اشتغال و آموزش با توجه به میزان اشتغال پذیری فارغ‌التحصیلان و کیفیت آموزش" را با درج در بخشنامه بودجه مورد پیگیری قرار می‌دهد.

۴- چالش‌های اساسی، تنگناها و مشکلات در بخش در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶

براساس نظام برنامه‌ریزی برنامه ششم توسعه، برنامه مذکور با بررسی عملکرد گذشته و وضع موجود بخش‌ها و فرابخش‌ها آغاز گردید. بررسی مذکور منتج به احصاء چالش‌های هر بخش و فرابخش گردید. در مرحله بعد براساس جمع‌بندی انجام شده در مورد چالش‌های شناسایی شده، اهداف کلی تدوین شد. در بخش آموزش عالی چالش‌های شناسایی شده در قالب شش چالش اصلی طبقه‌بندی شد. این چالش‌ها عبارتند از:

- پایین بودن سطح تعامل آموزش عالی با جامعه
- کاهش کیفیت و توسعه نامتوازن آموزش عالی
- حضور ناکافی آموزش عالی در عرصه بین‌الملل
- توسعه ناکافی نظام مدیریتی و زیرساخت‌های آموزش عالی
- ناکارآمدی نظام اقتصاد آموزش عالی
- کاهش پای‌بندی به ارزش‌ها و هنجارهای علمی-اخلاقی

علاوه بر این بخش آموزش عالی با مشکلات زیر مواجه است:

- کمبود وفاق، درک مشترک، تعهد مدیریتی و الزامات نهادی درباره اجرای برنامه های توسعه موجب شده است که مدیران درخصوص اجرا و یا عدم اجرای برنامه مختار باشند و نه موظف؛ مشخص نبودن متولی برنامه ریزی در سطح ستاد وزارت و موسسات تابعه، عدم توجه به استقرار روش ها و فرآیندهای مناسب در این رابطه و ایجاد موازی کاری موجب همپوشانی های متعدد شده است و به دلیل وجود متولیان متعدد پاسخگویی نیز با چالش مواجه است.
- افزایش تعداد ظرفیت های خالی در دانشگاه ها به ویژه در دانشگاه های پیام نور و جامع علمی - کاربردی
- محدودیت منابع مالی دولت و تأثیرپذیری دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی از آن
- متناسب نبودن پذیرش دانشجو با نیازهای متنوع جامعه و اقتصاد کشور
- کاهش کیفیت آموزش با توجه به ضوابط و استانداردهای مطلوب
- کم توجهی به دیپلماسی علمی و ارتباطات علمی بین المللی در دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی
- فرسوده و ناکارآمد بودن پژوهش های کشور
- قدمت زیاد و عدم بازسازی و به روزرسانی تجهیزات آزمایشگاهی و کارگاهی
- کاهش رشد شتابان علم و فناوری ایران در عرصه های بین المللی
- کیفیت پایین خدمات رفاهی دانشجویی و اجرایی نشدن سیاست های مربوط به واگذاری امور خدمات دانشجویی به بخش خصوصی

۵- راهکارهای خروج از تنگناها و مشکلات بخش در بودجه سال ۱۳۹۷

- براساس چالش های فوق الذکر هشت هدف کلی برای رفع چالش های احصا شده در دوره برنامه ششم توسعه در این بخش مورد تأیید قرار گرفت. این اهداف عبارتند از:
- هماهنگی برنامه های آموزش عالی با نیازهای بخش های اقتصادی - اجتماعی کشور
- ارتقا کیفیت
- حضور فعال در عرصه بین المللی
- ایجاد زیرساخت های مدیریتی و تجهیز دانشگاه ها برای تحول به دانشگاه های کارآفرین
- کارآمدسازی اداره اقتصادی آموزش عالی کشور
- افزایش تعهد به تعالی و پای بندی به ارزش ها و هنجارهای علمی - اخلاقی

به منظور رفع چالش‌های مذکور راهکارهای زیر پیگیری می‌شود:

- تحقق نظام برنامه‌ریزی در بخش آموزش عالی از طریق:
 - نهادینه کردن ساختار نظام برنامه‌ریزی در وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و اتخاذ تصمیمات لازم برای برقراری روابط و ارتباطات درون سازمانی (زیر نظام‌های آموزش عالی) و بین سازمانی
 - ایجاد سیستم مدیریت عملکرد برای سنجش و ارزیابی مستمر عملکردها و نتایج حاصله با در نظر گرفتن پویایی‌های محیطی و مرتبط کردن آن با نظام تخصیص منابع
 - ایجاد ساختاری مناسب برای ارزیابی کیفیت؛ یکی از دغدغه‌های اصلی نظام‌های آموزش عالی است. پیشنهاد می‌شود با ایجاد ساختار سازمانی مناسب برای ارزیابی و بهبود کیفیت نظام آموزش عالی بعنوان یکی از مهمترین عوامل موفقیت در تضمین کیفیت آموزش عالی مورد توجه ویژه قرار گیرد. با توجه به ویژگی‌های زیر سیستم‌های آموزش عالی ایران، لازم است ساختاری شبکه‌ای برای ارزیابی و تضمین کیفیت دانشگاه‌های ایران ایجاد شود. در این راستا ایجاد یک نهاد ملی برای ارزیابی کیفیت در نظام آموزش عالی ضرورت دارد. لازم است در نظام آموزش عالی ایران نهادی ملی مسئولیت ارزیابی کیفیت را بر عهده بگیرد که بتواند سیاستگذاری مراکز آموزش عالی را در زمینه ارزیابی کیفیت را فراهم کند.
 - همچنین تعیین الزامات کیفیت استانداردهای ارزشیابی به منظور قضاوت و ارزش‌گذاری یکی از مهمترین بحث‌های ارزیابی کیفیت نظام دانشگاهی است. اهداف گروه‌های آموزشی با توجه به محیط و ساختار هر دانشگاه، دانش موجود و نظر متخصصین می‌تواند مجموعه‌ای از مهمترین عوامل تعیین کننده الزامات کیفیت گروه‌های آموزشی باشد. مشارکت و بسیج تمامی اعضای هیأت علمی و صاحب‌نظران دانشگاهی در روشن ساختن هدف‌های هر دانشگاه و نیز هدف‌های ویژه هر گروه آموزشی و تعیین استانداردها برای ارزیابی کیفیت از جمله امور مهم و ضروری تلقی می‌شود.
 - با توجه به اینکه امروزه توسعه علمی و فناوری و تولید علم بدون توجه به ارتباط دانشگاه با بخش‌های اقتصادی - اجتماعی امکان‌پذیر نیست، برقراری ارتباط واقعی بین آموزش عالی و بخش‌های اقتصادی - اجتماعی و همکاری آنها الزامی به نظر می‌رسد به نحوی که آموزش عالی اقدام به دریافت سفارش برای تربیت نیروی انسانی متخصص مورد نیاز بخش نماید و یا بخش‌های اقتصادی - اجتماعی نیازهای پژوهشی و آموزشی خود را از طریق عقد قرارداد، برگزاری دوره‌های مشترک با دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی انجام دهند. مشارکت دادن ذینفعان بخش‌های اقتصادی - اجتماعی در برنامه‌ریزی آموزشی و درسی یکی دیگر از راه‌های هم‌راستا کردن آموزش عالی کشور با نظام اقتصادی - اجتماعی کشور است.

- برقراری و گسترش همکاری‌های علمی در سطح بین‌المللی از طریق تشکیل کارگروه اجرایی با مشارکت کلیه وزارتخانه‌ها و سازمان‌های ذیربط (وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، وزارت امور خارجه، وزارت اطلاعات، سازمان برنامه و بودجه و...) به منظور تسهیل عملیات اجرایی مربوط به همکاری‌های بین‌المللی در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور از دیگر پیشنهادات قابل طرح می باشد.
- ساماندهی و متوازن سازی آموزش عالی مبتنی بر آمایش سرزمین به منظور توزیع عادلانه منابع و ایجاد فرصت‌های برابر
- مأموریت‌گرا کردن دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، با تأکید بر دانشگاه‌های کارآفرین بر اساس نتایج سطح‌بندی آنها، آمایش آموزش عالی و اولویت‌های نقشه جامع علمی کشور
- ارتقای کیفیت و توانمندی دانش‌آموختگان
- ارتقای جایگاه بین‌المللی آموزش عالی، پژوهش و فناوری با گسترش ارتباطات علمی با مراکز معتبر بین‌المللی در حوزه علم و فناوری، ایجاد واحدهای دانشگاهی بین‌المللی و افزایش تعداد دانشجویان خارجی
- افزایش کمی و ارتقای کیفیت آموزش‌های فنی و حرفه‌ای
- تقویت ارتباط دانشگاه با صنعت به منظور مشارکت دانشگاه‌ها در حل مشکلات کشور و تحکیم پایه‌های اقتصاد مقاومتی مبتنی بر دانش

مهم‌ترین اقدامات انجام شده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ به قرار زیر است:

- کمک به جذب نخبگان در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی و پژوهشی با هدف حمایت از جذب نخبگان (مبلغ ۵۵ میلیارد ریال در قالب برنامه‌های ذیل ردیف وزارت علوم، تحقیقات و فناوری- امور آموزش علمی، فرهنگی و آموزشی به شماره طبقه بندی ۵۰-۱۱۳۵۰۰)
- جذب هیات علمی جدید با اولویت بورسیه‌ها با هدف بهبود شاخص نسبت دانشجو به هیات علمی (مبلغ ۲۰۰ میلیارد ریال در قالب برنامه‌های ذیل ردیف وزارت علوم، تحقیقات و فناوری- امور آموزش علمی، فرهنگی و آموزشی به شماره طبقه بندی ۵۰-۱۱۳۵۰۰)
- کمک به تقویت فعالیت‌های علمی و پژوهشی گروه‌های آموزشی علوم پایه و علوم انسانی (مبلغ ۱۰۰ میلیارد ریال در قالب برنامه‌های ذیل ردیف وزارت علوم، تحقیقات و فناوری- امور آموزش علمی، فرهنگی و آموزشی به شماره طبقه بندی ۵۰-۱۱۳۵۰۰)
- حمایت از ساخت خوابگاه‌های مجردین و متاهلین در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری از طریق پرداخت سود و کارمزد تسهیلات ساخت خوابگاه توسط بخش غیر دولتی و دانشگاه‌ها با

- هدف تامین خوابگاه های مورد نیاز دانشگاه ها و ارتقاء سطح خدمات رفاهی دانشجویان (مبلغ ۵۰۰ میلیارد ریال که ۲۰۰ میلیارد ریال آن از محل درآمد اختصاصی تامین خواهد شد).
- پرداخت وام ویژه به دانشجویان دکتری غیر بورسیه با هدف حمایت از دانشجویان دکتری غیر بورسیه (مبلغ ۶۵۰ میلیارد ریال که ۴۰۰ میلیارد ریال آن از محل درآمد اختصاصی تامین خواهد شد).
 - انتقال وظیفه نظارت بر ۱۲۴ طرح از مجموع ۳۳۲ طرح (۳۷ درصد از مجموع طرح ها) با اعتباری معادل ۱۲۳۶ میلیارد ریال (۱۴/۳ درصد از اعتبارات حوزه آموزش عالی) از ملی به استانی در راستای تمرکز زدایی که حدود ۲۰ درصد از طرح‌های استانی شده طرح تأمین فضاها و ۸۰ درصد آن‌ها طرح‌های تعمیر و تجهیز بوده‌اند.
 - پیش‌بینی مبلغ حدود ۳۳۰ میلیارد ریال اعتبار برای مدیریت سبز در دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی در سال ۱۳۹۷
 - افزایش سهم اعتبار طرح های "کمک به تکمیل فضاهای آموزشی و کمک آموزشی که حداقل ۵۰ درصد اعتبار آنها از محل کمک خیرین و یا سایر منابع تامین شده باشد" در حدود ۹ درصد در سال ۱۳۹۷ نسبت به سال ۱۳۹۶
 - علیرغم کاهش ۲۸ درصد اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه ای سال ۱۳۹۷ نسبت به سال ۱۳۹۶
 - پیش بینی خاتمه تعداد ۳۹ طرح با ۱۴۹ هزار مترمربع زیر بنا شامل ۲۰ طرح ایجاد فضای آموزشی با ۹۵ هزار مترمربع زیربنا، ۴ خوابگاه دانشجویی با ۱۰.۹۵۰ مترمربع زیربنا، ۳ ساختمان مرکزی با ۷.۵۰۰ مترمربع زیربنا، ۴ سلف سرویس با ۷.۶۵۰ مترمربع زیربنا، یک کارگاه ۳۰۰۰ مترمربعی، ۶ کتابخانه و آمفی‌تاتر در ۲۲۵۰۰ مترمربع زیربنا و یک گلخانه در ۲۰۰۰ متر مربع زیربنا

۶- تبصره‌های بودجه سال ۱۳۹۷

تبصره ۴

ه- بانک های عامل مجازند در سال ۱۳۹۷ مبلغ چهل هزار میلیارد (۴۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال تسهیلات از محل منابع در اختیار از جمله منابعی که با تصویب هیات عامل صندوق توسعه ملی در آن بانک ها سپرده گذاری شده است برای خرید تجهیزات و به‌روزرسانی آزمایشگاهها و کارگاههای دانشگاه ها و مؤسسات آموزشی و پژوهشی و فناوری براساس فهرست مورد توافق وزارتخانه‌های ذی ربط و سازمان برنامه و بودجه کشور و با تصویب هیأت امنای آنها پرداخت نمایند. تضمین این تسهیلات پس از تصویب هیات امنای بر عهده مراکز فوق الذکر بوده و پس از تنفس دو ساله از محل درآمد اختصاصی آنها و متناسب با میزان دریافتی و مبتنی بر زمان‌بندی مورد تفاهم با بانکها بازپرداخت می‌شود.

تجهیزات آزمایشگاههای تحقیقاتی موضوع این بند فقط در مواردی که بنا به اعلام معاونت علمی و فناوری رئیس‌جمهور و یا وزارتخانه تخصصی مربوطه مشابه داخلی ندارند، از شرکت خارجی تأمین می‌شود.

تبصره ۵

الف- شرکت‌های دولتی و وابسته وزارتخانه‌ها و سازمان‌های دولتی و همچنین دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی و موسسات پژوهشی و پارک‌های علم و فناوری اجازه داده می‌شود با رعایت قانون نحوه انتشار اوراق مشارکت مصوب ۱۳۷۶/۶/۳۰ و یا قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۴/۹/۱ تا سقف هفتاد هزار میلیارد (۷۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰) ریال برای اجرای طرح‌های دارای توجیه فنی، اقتصادی و مالی خود که به تصویب شورای اقتصاد می‌رسد، با تضمین و بازپرداخت اصل و سود توسط خود، اوراق مالی اسلامی منتشر کنند.

ج- اوراق فروش‌نرفته طرح‌های بندهای (الف) و (ب) این تبصره، در سقف مطالبات معوق طرح با تأیید رئیس دستگاه اجرائی، ذی‌حساب ذی‌ربط و سازمان برنامه و بودجه کشور قابل واگذاری به تمامی طلبکارن طرح (اعم از پیمانکاران، مشاوران، تأمین‌کنندگان تجهیزات و همچنین سایر هزینه‌های طرح‌ها، و پروژه‌ها از جمله تملک اراضی و تأدیه بدهی طرح‌های ساماندهی دانشگاه‌ها) است.

تبصره ۹

الف- به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی و پژوهشی و پارک‌های علم و فناوری اجازه داده می‌شود تا سقف عملکرد درآمد اختصاصی سال ۱۳۹۶ نسبت به أخذ تسهیلات از بانکها اقدام کنند و در جهت تکمیل طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای خود و احداث خوابگاه‌های متاهلین موضوع بند پ ماده ۱۰۳ برنامه ششم توسعه کشور استفاده نمایند و نسبت به بازپرداخت اقساط از محل درآمد اختصاصی خود اقدام کنند. صندوق‌های رفاه دانشجویان مکلفند نسبت به پیش‌بینی اعتبار لازم در فعالیت‌های خود به منظور پرداخت یارانه سود و کارمزد احداث خوابگاه‌های متاهلین اقدام نمایند.

ج- صددرصد (۱۰۰٪) وجوه اداره‌شده پرداختی از سال ۱۳۸۵ تا سال ۱۳۹۶ به صندوق رفاه دانشجویان وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و دانشگاه آزاد اسلامی به عنوان کمک جهت افزایش منابع مالی صندوق‌های رفاه دانشجویی تلقی می‌شود. وجوه حاصل از بازپرداخت وام‌های مذکور و همچنین سایر منابع ناشی از فعالیت‌های صندوق تا سقف یازده هزار و سیصد میلیارد (۱۱۳۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰) ریال پس از واریز به خزانه‌داری کل در قالب درآمد اختصاصی برای پرداخت مجدد به دانشجویان به مصرف می‌رسد.

الف- به منظور ارتقاء شاخص‌های علمی، پژوهشی و فناوری، اعتبارات قانون استفاده متوازن از امکانات کشور قابل اختصاص به دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی و پارک‌های فناوری مستقر در استان است.

ب- در راستای اجرای بند (ب) ماده ۶۴ قانون برنامه ششم توسعه مبنی بر اختصاص حداقل یک درصد از اعتبارات هزینه‌ای تخصیص یافته (به استثنای فصل‌های یک و شش) به امور پژوهشی و توسعه فناوری، شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان مجاز است اعتبارات موضوع این ماده را از سرجمع اعتبارات هزینه‌ای استان (به استثنای ادارات کل آموزش و پرورش استان)، کسر و با هماهنگی دستگاه‌های اجرایی استانی، و بر اساس اولویت‌ها و سیاست‌های پژوهشی مصوب و نیازهای استان و در چارچوب

دستورالعمل ابلاغی سازمان برنامه و بودجه کشور (که با هماهنگی وزارتخانه های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تدوین می‌گردد) برای امور پژوهشی و توسعه فناوری به دستگاه‌های اجرایی استانی تعیین شده توسط آن شورا اختصاص دهد.

۷- تحلیل مهم‌ترین متغیرهای اقتصادی یا اجتماعی بخش

وضعیت بخش آموزش عالی در دوره ۱۳۹۵-۱۳۹۷ براساس مهم‌ترین متغیرهای کمی به قرار جدول زیر است.

جدول ۱- اهداف کمی آموزش عالی در دوره ۱۳۹۵-۱۳۹۷

هدف کمی برنامه		سال ۱۳۹۵			واحد	عنوان		
۱۳۹۷		۱۳۹۶		میزان تحقق				
تعداد	سهم (درصد)	تعداد	سهم (درصد)	(درصد)	عملکرد	هدف کمی		
۵۳	-	۵۱.۹	-	-	۴۹	۵۰.۶	درصد	نرخ ناخالص ثبت نام دانشجویان (جمعیت ۱۸-۲۴)
۱۰۰	۴۴۶۱۰۰۰	۱۰۰	۴۵۴۴۰۰۰	۹۲	۴۳۴۸۳۸۳	۴۷۱۵۰۰۰	نفر	تعداد کل دانشجویان
۵۵.۷	۲۴۸۵۰۰۰	۵۵.۸	۲۵۳۶۰۰۰	۸۹	۲۳۵۰۴۰۶	۲۶۴۵۰۰۰	نفر	تعداد دانشجویان دولتی
۴۴.۳	۱۹۷۶۰۰۰	۴۴.۲	۲۰۰۸۰۰۰	۹۷	۱۹۹۷۹۷۷	۲۰۷۰۰۰۰	نفر	تعداد دانشجویان غیر دولتی
۷.۶	۳۳۹۸۰۰	۷	۳۱۸۴۰۰	۹۱	۲۵۵۰۵۶	۲۷۹۶۰۰	نفر	تعداد دانشجویان گروه آموزشی علوم پایه
۱	۴۳۷۱۵	۰.۸	۳۳۳۷۰	۹۵	۱۸۶۹۸	۱۹۷۵۰	نفر	تعداد دانشجویان خارجی
-	۲۴	-	۲۵	-	۲۴	۲۶	نفر	نسبت دانشجو به اعضای هیات علمی تمام وقت (وزارت علوم، تحقیقات و فناوری)
۸۹	-	۸۸	-	۱۰۰	۸۷	۸۶	درصد	سهم اعضای هیات علمی تمام وقت استادیار به بالا به کل اعضای هیات علمی تمام وقت (وزارت علوم، تحقیقات و فناوری)

مأخذ: - اطلاعات اخذ شده از موسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی
- سند راهبردی بخش آموزش عالی در برنامه ششم توسعه کشور

۸- تحلیل اعتبارات هزینه‌ای بخش (بر حسب برنامه - دستگاه اجرایی و ...)- ردیف‌های متفرقه

اعتبارات ارائه شده در این قسمت شامل اعتبارات مربوط به برنامه های فصل آموزش عالی و برنامه‌هایی است که اعتبارات مربوط به آنها در سایر فصول برای آموزش عالی مصوب و هزینه گردیده است.

عملکرد اعتبارات هزینه‌ای (تخصیص اعتبار) برنامه‌های مربوط به دانشگاه‌ها و واحدهای ستادی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در سال ۱۳۹۵، حدود ۵۹۶۵۳۵۲۷ میلیون ریال بوده است. این اعتبار در حد ۷۳۸۵۶۰۷۲ میلیون ریال در سال ۱۳۹۶ مورد تصویب قرار گرفته است. از اعتبار مذکور مبلغ ۷۲۸۵۸۲۶۳ میلیون ریال ابلاغ گردیده است. بر اساس میزان تخصیص اعتبار داده شده در شش ماهه اول همین سال، پیش بینی می‌شود میزان عملکرد اعتبارات هزینه‌ای دانشگاه‌ها و واحدهای ستادی این وزارت در سال ۱۳۹۶ معادل ۱۰۰ درصد اعتبارات هزینه‌ای ابلاغی باشد.

بر اساس برآوردهای انجام شده کل اعتبار مورد نیاز دانشگاه‌ها و واحدهای ستادی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در سال ۱۳۹۷ معادل ۸۳۳۷۴۰۰۰ میلیون ریال است. این اعتبار در ۳۹ برنامه و فعالیت‌های ذیل برنامه‌های مذکور پیش‌بینی شده است.

جدول ۲- اعتبارات هزینه‌ای دانشگاه‌ها و واحدهای ستادی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری برحسب برنامه

میلیون ریال

هزینه واحد (هزینه تمام شده)				اعتبارات هزینه ای				هدف کمی				سجده عملکرد	عنوان برنامه / فعالیت	شماره طبقه بندی
برآورد	پیش بینی	عملکرد	عملکرد	برآورد	پیش بینی	عملکرد	عملکرد	برآورد	پیش بینی	عملکرد	عملکرد			
۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۳	۲	۱
۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
				۸۳۳۷۴۰۰۰	۷۳,۸۵۶,۰۷۲	۳۱,۴۷۹,۶۲۳	۵۹,۶۵۳,۵۲۷						جمع کل	
				۲۸۲۶۳۴۹	۵,۰۰۰	.						دانشجو در سنوات مجاز تحصیلی	برنامه آموزش‌های غیر حضوری	۱۸۰۳۰۱۳۰۰۰
				۲۴۰۰۰	۲۴,۰۰۰	۹,۶۹۶	۵,۰۰۰					خدمت الکترونیکی	برنامه توسعه دولت الکترونیک	۱۰۰۲۰۵۷۰۰۰
				۶۶۵۲۳۵	۵۴۶,۴۵۸	۲۲۹,۸۲۶	.					ورزشکار	برنامه گسترش ورزش دانشجویان	۱۷۰۲۰۰۲۰۰۰
				۱۱۱۰۶۹	۱۰۳,۵۶۹	۴۳,۵۵۸	۷۸,۸۶۹					دانش آموز در گروه سنی ذریبط	برنامه آموزش دوره دوم متوسطه نظری	۱۸۰۱۰۰۶۰۰۰
				۵۲۰۰	۵,۲۰۰	۲,۱۰۱	۳,۰۰۰					گواهینامه	برنامه آموزش‌های شغلی	۱۸۰۲۰۰۷۰۰۰
				۹۰۸۴۹۱۴	۷,۹۳۷,۵۱۳	۳,۳۳۸,۳۱۶	۷,۰۶۶,۲۳۶					دانشجو در سنوات مجاز تحصیلی	برنامه آموزش دکترای تخصصی و فوق تخصصی	۱۸۰۳۰۰۱۰۰۰
				۵۳۷۴۳۰	۴۶۸,۲۳۴	۱۹۶,۹۲۷	۴۳۱,۹۴۷					دانشجو در سنوات مجاز تحصیلی	برنامه آموزش دکترای حرفه‌ای	۱۸۰۳۰۰۲۰۰۰
				۲۷۰۰۰	۲۲,۰۰۰	۹,۲۵۳	۲۱,۶۶۰					گواهینامه	برنامه آموزش زبان فارسی به دانشجویان خارجی	۱۸۰۳۰۰۳۰۰۰

هزینه واحد (هزینه تمام شده)				اعتبارات هزینه ای				هدف کمی				سجده عملکرد	عنوان برنامه / فعالیت	شماره طبقه بندی
برآورد	پیش بینی	عملکرد	عملکرد	برآورد	پیش بینی	عملکرد	عملکرد	برآورد	پیش بینی	عملکرد	عملکرد			
۱۳۹۷	۱۳۹۶	شش ماهه ۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۷	۱۳۹۶	شش ماهه ۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۷	۱۳۹۶	شش ماهه ۱۳۹۶	۱۳۹۵	۳	۲	۱
۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴			
				۱۰۹۵۱۹	۱۳۰,۰۵۶	۵۴,۶۹۸	۷۹,۶۰۲					دانشجو در سنوات مجاز تحصیلی	برنامه آموزش کاردانی	۱۸۰۳۰۰۴۰۰۰
				۲۶۶۱۹۸۰۶	۲۳,۰۴۰,۵۸۴	۹,۶۹۰,۲۸۴	۲۰,۰۲۳,۶۳۴					دانشجو در سنوات مجاز تحصیلی	برنامه آموزش کارشناسی	۱۸۰۳۰۰۵۰۰۰
				۱۵۹۰۷۹۱۹	۱۴,۰۷۷,۰۶۹	۵,۹۲۰,۴۵۸	۱۲,۸۵۹,۲۷۴					دانشجو در سنوات مجاز تحصیلی	برنامه آموزش کارشناسی ارشد	۱۸۰۳۰۰۶۰۰۰
				۷۴۴۲۵۷۵	۶,۴۴۲,۳۴۳	۲,۷۰۹,۴۸۶	۵,۴۳۶,۲۵۴					دانشجو در سنوات مجاز تحصیلی	برنامه ارایه خدمات رفاهی به دانشجویان	۱۸۰۳۰۰۸۰۰۰
				۵۰۵۰۰	۹۲۲,۷۱۹	۳۸۸,۰۷۲	۱,۳۲۶,۸۵۶					دانشجو در سنوات مجاز تحصیلی	برنامه ارایه خدمات فرهنگی به دانشجویان	۱۸۰۳۰۰۹۰۰۰
				۱۴۴۹۵۰۰	۴,۶۳۹,۹۳۰	۱,۹۵۱,۴۳۷	۴۵۴,۲۱۶					تعداد دانشگاه ها و موسسات آموزشی عالی سطح یک	برنامه کمک به ارتقاء کیفیت فعالیت های آموزشی و کمک آموزشی	۱۸۰۳۰۱۰۰۰۰
				۱۰۵۰۰۰۰	۹۸۷,۰۰۰	۳۸۰,۰۰۰	۶۷۳,۵۰۱					دانشجو در سنوات مجاز تحصیلی	برنامه اعطای بورس تحصیلی	۱۸۰۳۰۱۱۰۰۰
					۴۵,۰۰۰	۱۸,۹۲۶	۴۲,۳۱۹					هیات علمی	برنامه جذب هیات علمی برای دانشگاه ها	۱۸۰۳۰۱۴۰۰۰
				۳۰۰۰۰	۳۰,۰۰۰	۱۲,۶۱۷	۳۰,۴۸۲					انجمن	برنامه حمایت از انجمن های علمی دانشجویی	۱۸۰۳۰۱۵۰۰۰
				۴۷۱۳۰۰	۴۱۲,۳۰۰	۱۷۳,۴۰۳	۴۲۵,۰۰۱					فارغ التحصیل بیکار	برنامه توسعه امور آموزشی در آموزش عالی	۱۸۰۳۰۱۶۰۰۰

هزینه واحد (هزینه تمام شده)				اعتبارات هزینه ای				هدف کمی				سجده عملکرد	عنوان برنامه / فعالیت	شماره طبقه بندی
برآورد	پیش بینی	عملکرد	عملکرد	برآورد	پیش بینی	عملکرد	عملکرد	برآورد	پیش بینی	عملکرد	عملکرد			
۱۳۹۷	۱۳۹۶	شش ماهه ۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۷	۱۳۹۶	شش ماهه ۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۳	۲	۱
۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴			
				۱۰۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۴,۲۰۶	۱۷,۸۸۳					رتبه تولید علم دنیا	برنامه توسعه امور پژوهشی و فناوری در آموزش عالی	۱۸۰۳۰۱۷۰۰۰
				۱۰۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۴,۲۰۶	۲۲,۱۰۰					دانشجو در سنوات مجاز تحصیلی	برنامه توسعه امور فرهنگی در آموزش عالی	۱۸۰۳۰۲۰۰۰۰
				۶۵۰۰۰	۵۶,۰۰۰	۲۳,۵۵۲	۵۰,۸۰۴					زبان آموز	برنامه گسترش زبان فارسی در خارج از کشور	۱۸۰۳۰۲۱۰۰۰
				۱۲۷۴۵۰۰	۱,۲۷۳,۰۰۰	۹۵۸,۵۶۹	۱,۰۹۵,۰۰۰					داوطلب	برنامه سنجش و پذیرش	۱۸۰۳۰۲۲۰۰۰
				۷۶۷۶۶۶	۱,۳۲۸,۱۴۹	۵۵۸,۵۸۶	۸۸,۳۹۸					رتبه دانشگاه در پایگاه استنادی	برنامه توسعه امور علمی، آموزشی بین‌المللی	۱۸۰۳۰۲۳۰۰۰
				۱۵۵۴۰۰۰	۱,۲۴۵,۹۱۴	۴۱۱,۱۵۲	۱,۲۰۳,۲۶۴				۱۲۴۵۹۱۴	دانشجو در سنوات مجاز تحصیلی	برنامه ارایه تسهیلات مالی به دانشجویان	۱۸۰۳۰۲۸۰۰۰
					۵۲۵,۶۴۶	۲۲۱,۰۷۳	۰					دانشجو در سنوات مجاز تحصیلی	برنامه ارایه خدمات فوق برنامه به دانشجویان	۱۸۰۳۰۲۹۰۰۰
				۳۰۰۰۰	۳۰,۰۰۰	۵,۲۸۰	۱۵,۰۰۰					تعداد گزارش‌های بین‌المللی	برنامه پیشبرد و توسعه فعالیت‌های سازمان علمی و فرهنگی یونسکو	۱۸۰۳۰۳۱۰۰۰

هزینه واحد (هزینه تمام شده)				اعتبارات هزینه ای				هدف کمی				سجده عملکرد	عنوان برنامه / فعالیت	شماره طبقه بندی
برآورد ۱۳۹۷	پیش بینی ۱۳۹۶	عملکرد شش ماهه ۱۳۹۶	عملکرد ۱۳۹۵	برآورد ۱۳۹۷	پیش بینی ۱۳۹۶	عملکرد شش ماهه ۱۳۹۶	عملکرد ۱۳۹۵	برآورد ۱۳۹۷	پیش بینی ۱۳۹۶	عملکرد شش ماهه ۱۳۹۶	عملکرد ۱۳۹۵			
۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
				۸۶۰۰۰	۷۹,۰۸۶	۲۶,۰۹۸	۸۰,۰۰۰					دانشجو در سنوات مجاز تحصیلی	برنامه توسعه امور رفاهی دانشجویان	۱۸۰۳۰۳۲۰۰۰
				۱۱۲۹۶۰	۱۰۵,۰۰۰	۴۴,۱۶۰	۱۰۰,۳۲۰					دانشجو در سنوات مجاز تحصیلی	برنامه توسعه امور رفاهی و فوق برنامه دانشجویی	۱۸۰۳۰۳۳۰۰۰
				۶۸۰۰۰	۴۸,۰۰۰	۸,۴۴۸	۵۲,۰۰۰					دانشگاه	برنامه توسعه همکاری های علمی بین المللی	۱۸۰۳۰۳۴۰۰۰
				۲۳۴۸۰۷۷	۱,۸۸۴,۰۱۹	۷۹۲,۳۷۱	.					کتاب-نشریه	برنامه توسعه زیرساخت های آموزشی و پژوهشی	۱۸۰۳۰۳۵۰۰۰
				۷۸۰۰۰	۳۸,۰۰۰	۱۵,۹۸۲	.					گزارش	برنامه نظارت، ارزیابی و اعتبارسنجی	۱۸۰۳۰۳۸۰۰۰
				۵۷۷۸۸۶۰	۴,۶۶۳,۲۷۲	۱,۹۶۱,۲۵۴	۴,۸۵۰,۹۶۶					سرانه مقاله علمی پژوهشی	برنامه پژوهش های پایه ای دانشگاهی	۱۸۰۴۰۰۳۰۰۰
				۱۵۷۹۸۴۰	۱,۲۰۸,۶۶۸	۵۰۸,۳۳۵	۲,۲۱۶,۲۹۰					دستاورد	برنامه پژوهش های توسعه ای دانشگاهی	۱۸۰۵۰۰۳۰۰۰
				۴۸۳۲۰۴	۳۰۱,۷۷۴	۱۲۶,۹۱۸	۱۹۴,۷۳۳					محصول تجاری شده	برنامه توسعه فن آفرینی	۱۸۰۵۰۱۲۰۰۰
				۵۹۹۷۶۲	۴۱۰,۵۶۹	۱۷۲,۶۷۵	۴,۵۷۲					پروژه عملیاتی شده	برنامه پژوهش های کاربردی	۱۸۰۶۰۰۱۰۰۰
				۵۰۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۱۹,۸۰۰	۲۶,۹۷۷					قطب علمی	برنامه حمایت از توسعه قطب های علمی	۱۸۰۶۰۰۵۰۰۰

هزینه واحد (هزینه تمام شده)				اعتبارات هزینه ای				هدف کمی				سجده عملکرد	عنوان برنامه / فعالیت	شماره طبقه بندی
برآورد	پیش بینی	عملکرد	عملکرد	برآورد	پیش بینی	عملکرد	عملکرد	برآورد	پیش بینی	عملکرد	عملکرد			
۱۳۹۷	۱۳۹۶	شش ماهه ۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۷	۱۳۹۶	شش ماهه ۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۳	۲	۱
۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	بازنشسته	برنامه هزینه‌های مربوط به بازنشستگان دولت	۱۹۰۳۰۳۳۰۰۰
				۷۵۰۰۰۰	۷۵۰,۰۰۰	۴۸۷,۹۰۰	۶۷۷,۳۶۹					دانشجو در سنوات تحصیلی	برنامه ارائه خدمات فرهنگی و فوق برنامه به دانشجویان	۱۸۰۳۰۳۷۰۰۰
				۱۱۷۸۶۱۵								هیات علمی	برنامه اداره امور هیات علمی	۱۸۰۳۰۳۰۰۰۰
				۴۵۰۰۰								تعداد هیات امنا	برنامه اداره امور هیات امنا	۱۸۰۳۰۳۶۰۰۰
				۱۵۰۰۰								کانون	کمک به فعالیت فرهنگی کانون بسیج اساتید	۱۷۰۳۰۳۶۰۰۰

ماخذ: قوانین بودجه سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ کل کشور و لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور

۹- تحلیل شاخص‌های مالی بخش (رشد سالیانه - سهم برنامه‌ها - سهم فصل از امور بودجه عمومی دولت و ...)

در این قسمت اعتبارات فصل آموزش عالی به تفکیک هزینه‌ای، تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و درآمدهای اختصاصی طی دوره ۱۳۹۵-۱۳۹۷ آمده است. همانطوری که اطلاعات این جدول نشان می‌دهد میزان رشد متوسط سالانه اعتبارات هزینه‌ای در دوره مذکور معادل ۱۰.۱ درصد است و این در حالی است که اعتبارات با ماهیت تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بطور متوسط سالانه ۱۵.۵ درصد کاهش داشته است.

بررسی شاخص‌های مرتبط با اعتبارات آموزش عالی نشان می‌دهد که در تمام سال‌های مورد بررسی ۱ درصد از GDP به فصل آموزش عالی اختصاص داشته است. بررسی شاخص سهم اعتبارات فصل آموزش عالی نسبت به بودجه عمومی دولت در سال‌های مورد بررسی حاکی از آن است که این سهم از ۴.۳۰ درصد در سال ۱۳۹۵ به ۳.۹۷ درصد در سال ۱۳۹۷ کاهش یافته است. محاسبه شاخص سهم اعتبارات فصل آموزش عالی نسبت به امور آموزش و پژوهش به دلیل آنکه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور بخش عمده‌ای از اعتبارات فصل آموزش و پرورش و بخشی از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای فصل آموزش عالی استانی گردیده و هنوز مصوب نگردیده است، امکان پذیر نیست.

جدول ۳- اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای فصل آموزش عالی

عنوان	مصوب ۱۳۹۵	مصوب ۱۳۹۶	لایحه ۱۳۹۷	رشد سالیانه
جمع کل	۱۴۵,۰۶۳,۰۰۴	۱۶۲,۵۱۱,۸۵۳	۱۶۸,۶۶۳,۸۱۹	۷.۸
هزینه‌ای	عمومی	۸۶,۸۴۸,۶۴۵	۱۱۰,۶۳۰,۵۲۳	۱۲۴,۰۱۸,۷۳۶
	متفرقه	.		۲۸,۴۵۹
	اختصاصی	۴۳,۸۳۴,۵۲۸	۳۶,۳۵۲,۹۴۹	۳۴,۳۵۴,۶۹۳
	جمع هزینه‌ای	۱۳۰,۶۸۳,۱۷۳	۱۴۶,۹۸۳,۴۷۲	۱۵۸,۴۰۱,۸۸۸
تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	عمومی	۱۳,۴۶۹,۸۳۱	۱۴,۷۷۰,۸۸۱	۱۰,۰۱۵,۹۳۱
	متفرقه	۹۱۰,۰۰۰	۷۵۷,۵۰۰	۲۴۶,۰۰۰
	جمع تملک دارایی‌های سرمایه‌ای	۱۴,۳۷۹,۸۳۱	۱۵,۵۲۸,۳۸۱	۱۰,۲۶۱,۹۳۱

ماخذ: لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور

جدول ۴- شاخص‌های فصل آموزش عالی در سال‌های ۱۳۹۵، ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷

عنوان	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷
سهم اعتبارات فصل آموزش عالی از GDP	۱.۱۳	۱.۱۱	۱.۰۱
سهم اعتبارات فصل آموزش عالی از بودجه عمومی دولت	۴.۳۰	۴.۰۶	۳.۹۷

ماخذ: قوانین بودجه سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ کل کشور و لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور

۱۰- تحلیل حجم سرمایه‌گذاری‌ها در بخش (اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای- سایر منابع داخلی و خارجی بر حسب نوع)

- احکام و تبصره‌های بودجه سال ۱۳۹۷ در زمینه طرح‌های عمرانی بخش دریند ۶ آمده است.

- مهم‌ترین تنگناها و مشکلات اجرایی طرح‌ها و پروژه‌های بخش کمبود اعتبار و عدم تخصیص اعتبارات مصوب طی دوره ۱۳۹۷-۱۳۹۵ مهمترین تنگنا برای اجرا پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش محسوب می‌شود.

- راهکارهای خروج از تنگناها در زمینه و پروژه‌های بخش در بودجه سال ۱۳۹۷ با ادامه روند میزان تامین اعتبارات برای طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در آموزش عالی تنگناهای موجود تداوم خواهد داشت.

- اولویت‌ها در طرح‌ها و پروژه‌های بخش با توجه به کمبود اعتبارات، تامین اعتبارات کمتر از نیاز واقعی برای طرح‌های تعمیر و تجهیز دانشگاه‌ها و تامین اعتبارات برای پروژه‌های با سال خاتمه ۱۳۹۷ در اولویت قرار گرفت.

- تعداد طرح‌ها و پروژه‌ها بر حسب برنامه در دستگاه‌های اجرایی بخش

جدول ۵- تعداد طرح‌ها و پروژه‌های دانشگاه‌ها و واحدهای ستادی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷

نوع طرح	تعداد طرح	تعداد پروژه
تامین فضا	۱۴۹	۲۵۳
تعمیر تجهیز	۱۸۳	۲۸۶
جمع	۳۳۲	۵۳۹

- حجم زیربنای در دست اجرا در طرح‌ها و پروژه‌ها بر حسب برنامه در دستگاه‌های اجرایی بخش

کل فضاهای در دست اجرا بخش در برنامه تامین فضاهای فیزیکی در انتهای سال ۱۳۹۶ حدود ۳۳۵۷۰۰۰ مترمربع می‌باشد.

- نحوه تامین مالی طرح‌ها و پروژه‌های بخش

از کل طرح‌های آموزش عالی منابع دو طرح آن با استفاده از سایر منابع در مرحله اجرا قرار دارد. مشخصات طرح‌های مذکور در جدول زیر آمده است.

جدول ۶- اعتبار طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای که از محل کمک‌های خیرین یا سایر منابع تامین اعتبار شده‌اند

میلیون ریال

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور

شماره طبقه‌بندی طرح	عنوان طرح	مقدار هدف کمی (مترمربع)	ابلاغ سال ۱۳۹۵	مصوب سال ۱۳۹۶	لایحه ۱۳۹۷
	جمع کل	۱,۶۸۰,۰۰۰	۳۸۱,۸۴۰	۵۳۶,۷۴۶	۵۵۰,۰۰۰
۱۸۰۳۰۲۵۲۹۹	کمک به تکمیل فضاهای آموزشی و کمک آموزشی (تا ۴۰۰۰ متر مربع) که حداقل ۵۰ درصد اعتبار آنها از محل سایر منابع تامین شده باشد	۵۶۰,۰۰۰	۱۹۰,۹۲۰	۲۱۷,۵۴۷	۲۲۵,۰۰۰
۱۸۰۳۰۲۵۴۳۳	کمک به تکمیل فضاهای آموزشی و کمک آموزشی نیمه تمام (تا ۸۰۰۰مترمربع) در دانشگاهها و موسسات آموزشی و پژوهشی که ۵۰ درصد اعتبار آن توسط خیرین تامین شده باشد	۱,۱۲۰,۰۰۰	۱۹۰,۹۲۰	۳۱۹,۱۹۹	۳۲۵,۰۰۰

ماخذ: لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور

- تحلیل اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای طرح‌ها و پروژه‌ها بر حسب برنامه - دستگاه‌های اجرایی بخش

عملکرد اعتبارات با ماهیت تملک دارایی‌های سرمایه‌ای وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در سال ۱۳۹۵ حدود ۸۶۲۱.۴ میلیارد ریال بوده است. اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ابلاغی مربوط به طرح‌های وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در سال ۱۳۹۶ حدود ۱۱۲۹۰ میلیارد ریال است. از کل اعتبار مذکور حدود ۵۴۵۳ میلیارد ریال آن به طرح‌های با ماهیت تعمیر، خرید و تجهیز و

محوطه‌سازی و ۵۸۳۷ میلیارد ریال آن به طرح‌های با ماهیت احداث فضاهای آموزشی و کمک آموزشی اختصاص داشته است.

بر اساس بررسی‌های انجام شده اعتبار مورد نیاز طرح‌های عمرانی در دست اجرای این وزارت و دانشگاه‌های وابسته به آن در سال ۱۳۹۷ حدود ۸۶۳۱ میلیارد ریال برآورد می‌شود.

از کل فضاهای فیزیکی (آموزشی و کمک آموزشی) در دست اجرای دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی حدود ۱۱۵۰۰ متر مربع آن در سال ۱۳۹۵ به بهره‌برداری رسیده است. تاخیر در تخصیص اعتبارات با ماهیت تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برای طرح‌های با ماهیت احداث موجب تحقق نیافتن کامل پیش‌بینی‌های انجام شده برای بهره‌برداری از پروژه‌های با سال خاتمه ۱۳۹۶ شد. لیکن پیش‌بینی می‌شود میزان تخصیص اعتبار طرح‌های تعمیرات و تجهیزاتی دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی در این سال در حد ۱۰۰ درصد تحقق یابد. براساس اعتبارات پیش‌بینی شده برای تامین فضاهای آموزشی و کمک آموزشی در سال ۱۳۹۷ پیش‌بینی می‌گردد حدود ۱۴۹۰۰۰ مترمربع از فضاهای در دست اجرا در این سال به بهره‌برداری برسد.

جدول ۷- اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای دانشگاه‌ها و واحدهای ستادی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری برحسب برنامه

اولویت برنامه	اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای					هدف کمی					سنگه عملکرد	عنوان برنامه / فعالیت	شماره طبقه‌بندی
	۱۳۹۷		۱۳۹۶		عملکرد ۱۹۵	۱۳۹۷		پیش‌بینی ۱۳۹۶	عملکرد نشن ماهه ۱۳۹۶	عملکرد ۱۳۹۵			
	پیش‌بینی ۱۳۹۷	پیش‌بینی برنامه	پیش‌بینی عملکرد	ابلاغی		پیش‌بینی ۱۳۹۷	پیش‌بینی برنامه						
	۸۶۳۱۰۰۰	۱۵۹۲۷۵۰۰	۸۳۱۵۴۳۸	۱۱۲۹۰۸۰۰	۸۶۲۱۴۷۲	۱۴۹۰۰۰		۲۴۶۴۲۵		۱۱۵۰۰		جمع کل	
	۸۵۵۶۴۰۲	۱۵۹۲۷۵۰۰	۸۲۶۳۳۳۱	۱۱۱۰۳۳۲۲	۸۵۰۵۰۲۶	۱۴۹۰۰۰		۲۴۶۴۲۵		۱۱۵۰۰		فضاهای آموزشی و کمک آموزشی	۱۸۰۳۰۲۵
	۷۴۵۹۸		۵۲۱۰۷	۱۸۷۴۷۸	۱۱۶۴۴۶	-		-		-		پژوهش‌های کاربردی در امور آموزش عالی	۱۸۰۶۰۰۱

تحلیلی بر شاخص‌های مالی تملک دارایی سرمایه‌ای (سهم برنامه‌ها از فصل- از امور- بودجه عمومی دولت- توزیع اعتبارات بین دستگاه‌های اجرایی و بین برنامه‌های آن و ...)

واگذاری طرح‌ها و پروژه‌های ذیل فصل در سال ۱۳۹۷ و سال‌های قبل

براساس اطلاعات مندرج در لایحه بودجه، تعداد ۷۱ پروژه از ۴۸ دانشگاه برای واگذاری پیشنهاد شده است.

طرح‌ها و پروژه‌هایی که در سال ۱۳۹۷ به بهره‌برداری خواهد رسید

کل مساحت‌های پیش بینی شده برای به بهره‌برداری در سال ۱۳۹۷ حدود ۱۴۹۰۰۰ مترمربع است. تعداد پروژه‌هایی که در سال مذکور به بهره‌برداری می‌رسد ۳۹ پروژه است که به تفکیک نوع فضا در جدول زیر آمده است.

جدول ۸- زیربنای پروژه‌های قابل بهره‌برداری دانشگاه‌های وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور

نوع پروژه	تعداد	زیربنا (مترمربع)
جمع کل	۳۹	۱۴۹,۰۷۰
احداث و تجهیز فضای آموزشی	۲۰	۹۵,۴۲۰
خوابگاه دانشجویی	۴	۱۰,۹۵۰
سازمان مرکزی	۳	۷,۵۰۰
سلف سرویس	۴	۷,۶۵۰
کارگاه و آزمایشگاه	۱	۳,۰۰۰
کتابخانه و آمفی تاتر	۶	۲۲,۵۵۰
گلخانه آموزشی و تحقیقاتی	۱	۲,۰۰۰

ماخذ: موافقتنامه‌های تملک دارایی‌های سرمایه ای مبادله شده در سال ۱۳۹۷

۱۱- تحلیل وضعیت درآمدهای دستگاه‌ها و نوع درآمدهای مختلف در بخش

جدول زیر اطلاعات مربوط به درآمدها را در سال‌های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ نشان می‌دهد همانطوریکه ملاحظه می‌شود درآمدهای اختصاصی در سل ۱۳۹۷ نسبت به سال ۱۳۹۶ حدود ۷ درصد رشد خواهد داشت. میزان درآمد- هزینه سازمان سنجش و آموزش کشور در سال ۱۳۹۷، ۱۳۰۰۰۰۰۰ میلیون ریال برآورد شده است.

جدول ۹ - درآمد اختصاصی دانشگاه‌ها و واحدهای ستادی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور

میلیون ریال

عنوان	مصوب ۱۳۹۶	پیشنهاد لایحه سال ۱۳۹۷
جمع دانشگاهها	۲۴,۲۱۴,۴۵۴	۲۵,۷۹۲,۰۹۸
اختصاصی دانشگاه‌ها مازاد درآمد	۳,۷۰۰,۰۰۰	۳,۷۰۰,۰۰۰
ستاد	۴,۱۲۸,۵۰۰	۴۵۹۳۳۰۰
جمع	۳۲,۰۴۲,۹۵۴	۳۴۰۸۵۰۹۸

ماخذ: لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور

۱۲- تحلیل وضع بخش در مقایسه با کشورهای منتخب و شاخص‌های بین‌المللی

در سال جاری پایگاه استنادی علوم جهان اسلام برای ششمین سال متوالی تعداد ۱۵۹ دانشگاه و موسسه پژوهشی دولتی در کشور را در ۲۶ شاخص و در قالب ۵ معیار کلی پژوهش، آموزش، وجهه بین‌المللی، تسهیلات-امکانات و فعالیت‌های اجتماعی-اقتصادی و صنعتی مورد رتبه‌بندی قرار داد.

رتبه‌بندی سال ۹۵-۱۳۹۴ با تغییراتی مهم نسبت به سال‌های گذشته صورت پذیرفته است. با توجه به اینکه بخشی از اطلاعات مورد نیاز رتبه‌بندی توسط خود دانشگاه‌ها و موسسات پژوهشی تهیه و از طریق پرسشنامه الکترونیکی در اختیار گروه رتبه‌بندی قرار می‌گیرند، لذا در سال ۹۵-۱۳۹۴ برای افزایش دقت و سلامت این دسته از اطلاعات، تعداد مستندات مرتبط با این اطلاعات افزایش یافت به طوری که اطلاعات رتبه‌بندی سال جاری نسبت به سال‌های گذشته با دقت و حساسیت بیشتری جمع‌آوری شده است.

همچنین در روش‌شناسی جدید سعی شده است به بعد کیفیت پژوهش که یکی از مهمترین ماموریت دانشگاه‌ها به شمار می‌آید، بیش از پیش توجه گردد. لذا در سال جاری به مقالات پراستناد و داغ نسبت به دیگر مقالات و همچنین مجلاتی که در دسته‌های با کیفیت‌تر مانند دسته Q1 و یا Q2 قرار گرفته‌اند وزن‌های بیشتری اختصاص داده شد. همچنین تولیدات علمی دانشگاه‌ها با نوع Article، Note، Review و Letter با ضریب بیشتری نسبت به دیگر انواع لحاظ شده‌اند.

اطلاعات مربوط به تعداد کتب تهیه شده اعضای هیئت علمی و نیز تعداد قراردادهای دانشگاه‌ها و تعداد مقالات مشترک بین‌المللی نیز از دیگر شاخص‌هایی هستند که در سال جاری در جمع شاخص‌های رتبه‌بندی ISC قرار گرفته‌اند.

در سال ۹۵-۱۳۹۴ علاوه بر تولیدات علمی دانشگاه‌ها در وب.آو.ساینس، تولیدات علمی نمایه شده در پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (ISC) نیز در رتبه‌بندی لحاظ شده است.

از سال ۱۳۸۹ که رتبه بندی دانشگاه ها و موسسات پژوهشی کشور توسط ISC آغاز شد هر ساله به تعداد این دانشگاه ها افزوده شد به نحوی که در رتبه بندی سال ۹۵-۱۳۹۴، تعداد ۱۵۹ دانشگاه و موسسه پژوهشی در رتبه بندی ISC حضور داشته اند که این تعداد نسبت به سال گذشته رشدی بیش از ۱۴٪ داشته است. در نمودار زیر تعداد دانشگاه ها و موسسات پژوهشی حاضر در نظام رتبه بندی ملی ISC از سال ۱۳۸۹ تاکنون نمایش داده شده است.

با توجه به ماهیت و فعالیت های متفاوت مراکز آموزشی در کشور و تفاوت بین آنها نتایج در رتبه بندی ISC در ۵ زیرگروه دانشگاه های جامع، دانشگاه های صنعتی، پژوهشگاه ها، دانشگاه های هنر و دانشگاه های علوم پزشکی ارائه می گردد. در جدول زیر میزان حضور سالانه دانشگاه ها و موسسات در ۵ زیر گروه اشاره شده نمایش داده شده است.

جدول ۱۰- تعداد دانشگاه های حاضر در نظام رتبه بندی ISC

سال ۹۴-۹۵	سال ۹۳-۹۴	سال ۹۲-۹۳	سال ۹۱-۹۲	سال ۹۰-۹۱	سال ۸۹-۹۰	نوع دانشگاه
۷۲	۶۳	۵۶	۵۸	۴۶	۴۶	دانشگاه های جامع
۲۲	۱۸	۱۴	۱۷	۱۳	۱۳	دانشگاه های صنعتی
۲۲	۱۹	۱۴	۱۱	۱۲	۹	مراکز پژوهشی
۴	۳	۳	۳	۲	۳	دانشگاه های هنر
۳۹	۳۶	۳۱	۳۴	۳۰	۳۰	دانشگاه های علوم پزشکی
۱۵۹	۱۳۹	۱۱۸	۱۲۳	۱۰۳	۱۰۱	مجموع

ماخذ: پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (ISC)

۷۲ دانشگاه از دانشگاه های جامع کشور در رتبه بندی سال ۹۵-۱۳۹۴ حضور داشته اند که این تعداد در سال گذشته برابر با ۶۳ مورد بوده است. دانشگاه تهران همچون سال های گذشته رتبه اول را در کشور در بین دانشگاه های جامع به خود اختصاص داده است. دانشگاه های تربیت مدرس، دانشگاه شیراز، دانشگاه فردوسی مشهد، دانشگاه تبریز، دانشگاه شهید بهشتی، دانشگاه اصفهان، دانشگاه تحصیلات تکمیلی علوم پایه زنجان، دانشگاه بوعلی سینا و دانشگاه کاشان به ترتیب در جایگاه های دوم تا دهم جدول قرار گرفته اند. جدول زیر وضعیت ۱۰ دانشگاه برتر جامع را نمایش می دهد:

جدول ۱۱- ده دانشگاه برتر جامع در رتبه بندی سال ۹۵-۱۳۹۴

نام دانشگاه	رتبه	نام دانشگاه	رتبه
دانشگاه شهید بهشتی	۶	دانشگاه تهران	۱
دانشگاه اصفهان	۷	دانشگاه تربیت مدرس	۲
دانشگاه تحصیلات تکمیلی علوم پایه زنجان	۸	دانشگاه شیراز	۳
دانشگاه بوعلی سینا	۹	دانشگاه فردوسی مشهد	۴
دانشگاه کاشان	۱۰	دانشگاه تبریز	۵

ماخذ: پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (ISC)

از دانشگاه‌های وابسته به وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی ۳۹ دانشگاه در رتبه‌بندی مورد ارزیابی قرار گرفتند و دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران به عنوان برترین دانشگاه پزشکی کشور معرفی شد. دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، دانشگاه علوم پزشکی شیراز، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، دانشگاه علوم پزشکی تبریز، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، دانشگاه علوم پزشکی مازندران، دانشگاه علوم پزشکی کرمان و علوم پزشکی ایران با قرار گرفتن بعد از دانشگاه علوم پزشکی تهران توانستند در جمع ده دانشگاه برتر علوم پزشکی کشور قرار گیرند. جدول زیر وضعیت ۱۰ دانشگاه برتر پزشکی در سطح کشور را نمایش می‌دهد.

جدول ۱۲- ده دانشگاه برتر پزشکی در رتبه بندی سال ۹۵-۱۳۹۴

رتبه	نام دانشگاه	رتبه	نام دانشگاه
۱	دانشگاه علوم پزشکی تهران	۶	دانشگاه علوم پزشکی تبریز
۲	دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی	۷	دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی
۳	دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	۸	دانشگاه علوم پزشکی مازندران
۴	دانشگاه علوم پزشکی شیراز	۹	دانشگاه علوم پزشکی کرمان
۵	دانشگاه علوم پزشکی مشهد	۱۰	دانشگاه علوم پزشکی ایران

ماخذ: پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (ISC)

در رتبه بندی سال ۹۵-۱۳۹۴ در بین ۲۲ دانشگاه صنعتی حاضر در رتبه بندی ISC دانشگاه صنعتی شریف، دانشگاه صنعتی امیرکبیر، دانشگاه علم و صنعت توانستند به ترتیب جزو ۳ دانشگاه برتر صنعتی کشور قرار گیرند. دانشگاه‌های صنعتی اصفهان و دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی نیز رتبه های چهارم و پنجم جدول را کسب کردند. در بعد پژوهش نیز دانشگاه صنعتی امیرکبیر رتبه نخست را در بین دانشگاه‌های صنعتی کشور کسب کرده است. جدول زیر وضعیت ۱۰ دانشگاه برتر صنعتی در سطح کشور را نمایش می‌دهد.

جدول ۱۳- ده دانشگاه برتر صنعتی در رتبه بندی سال ۹۵-۱۳۹۴

رتبه	نام دانشگاه	رتبه	نام دانشگاه
۶	دانشگاه صنعتی شریف	۶	دانشگاه صنعتی نوشیروانی بابل
۷	دانشگاه صنعتی امیرکبیر	۷	دانشگاه صنعتی شیراز
۸	دانشگاه علم و صنعت ایران	۸	دانشگاه صنعتی مالک اشتر
۹	دانشگاه صنعتی اصفهان	۹	دانشگاه تحصیلات تکمیلی صنعتی کرمان
۱۰	دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی	۱۰	دانشگاه صنعتی سهند

ماخذ: پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (ISC)

در بین دانشگاه‌های هنر در رتبه بندی ISC دانشگاه هنر اسلامی تبریز، دانشگاه هنر اصفهان، دانشگاه هنر تهران و دانشگاه هنر شیراز به ترتیب ۴ دانشگاه برتر هنر در رتبه بندی سال ۹۵-۱۳۹۴ هستند.

جدول ۱۴ - چهار دانشگاه برتر هنر در رتبه بندی سال ۹۵-۱۳۹۴

رتبه	نام دانشگاه	رتبه	نام دانشگاه
۱	دانشگاه هنر اسلامی تبریز	۳	دانشگاه هنر تهران
۲	دانشگاه هنر اصفهان	۴	دانشگاه هنر شیراز

در رتبه بندی سال ۹۵-۱۳۹۴ علاوه بر انتشار امتیازات کل و رتبه هر دانشگاه، امتیازات دانشگاه‌ها و موسسات در پنج معیار پژوهش، آموزش، وجهه بین‌المللی، تسهیلات و نهایتاً در معیار فعالیت‌های اجتماعی - اقتصادی بر روی وبگاه جدید گروه رتبه‌بندی به نشانی ur.isc.gov.ir نمایش داده شده است.

جدول ۱۵ - شاخص‌ها و معیارهای رتبه‌بندی ملی پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (ISC)

وزن	شاخص		معیار
۱۰	میزان استناد به مقالات	کیفیت پژوهش	پژوهش (وزن کل: ۵۸)
۴	سهم مقالات پراستناد		
۸	کارایی پژوهش		
۱۵	تولیدات علمی نمایه شده در WOS	حجم پژوهش	
۷	تولیدات علمی نمایه شده در ISC		
۳	تعداد مجلات بین‌المللی چاپ شده WOS	تعداد مجلات چاپ شده در پایگاه‌های استنادی	
۲	تعداد مجلات ملی چاپ شده ISC		
۲	تعداد کتب منتشر شده توسط اعضای هیأت علمی		
۳	ثبت نامه‌ها		
۴	تعداد طرح‌ها و قراردادهای تحقیقاتی		
۳	اعضای هیأت علمی دارای جایزه		آموزش (وزن کل: ۲۸)
۳	استانداردهای WOS	محققین مقالات پراستناد و داغ	
۸	استانداردهای OIC		
۱	نسبت اعضای هیأت علمی دارای مدرک Ph.D. (دکتری) به کل اعضای هیأت		
۲	فارغ‌التحصیلانی که جایزه گرفته‌اند		
۱.۵	نسبت استاد به کل	نسبت اعضای هیأت علمی بر حسب مرتبه علمی به کل اعضای هیأت علمی	
۱	نسبت دانشیار به کل		
۰.۵	نسبت استادیار به کل		
۳	نسبت اعضای هیأت علمی به دانشجو		
۲	نسبت دانشجویان تحصیلات تکمیلی به کل دانشجویان		
۳	دانشجویان دارای جایزه در المپیادهای بین‌المللی		
۱	نسبت اعضای هیأت علمی بین‌المللی به کل اعضای هیأت علمی		وجه بین‌المللی (وزن کل: ۱۰)

ماخذ: پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (ISC)

۱۳- اولویت‌های اقدامات و عملیات در بخش

به‌منظور تحقق اهداف کلی، مجموعه‌ای از معیارها، تدابیر قانونی، فنی، اجرایی و... که اتخاذ آنها موجبات و زمینه‌های لازم جهت تحقق اهداف را فراهم می‌آورد (سیاست‌ها) و همچنین مجموعه اقداماتی که برای دستیابی به اهداف موردنظر باید انجام گیرد (اقدامات اساسی) نیز تحت عنوان اقدامات اساسی تعیین شده است که مهم‌ترین آنها تحت عنوان برنامه اجرایی متناظر با راهبردها و اهداف کلی به تفکیک دستگاه‌های اجرایی در جدول زیر آمده است.

جدول ۱۶- هدف‌ها، راهبردها و اقدامات اجرایی دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

عنوان دستگاه اجرایی اصلی: وزارت علوم، تحقیقات و فناوری - ۱۱۳۵۰۰			
عنوان دستگاه اجرایی زیرمجموعه: دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی			
ردیف	هدف‌ها	راهبردها	اقدامات اجرایی
۱	۲	۳	۴
۱	هم‌آهنگی بین برنامه‌های آموزش عالی با نیازهای بخش‌های اقتصادی - اجتماعی کشور	- هم راستا کردن نظام علمی کشور با نظام اقتصادی اجتماعی کشور	- ایجاد نظام یکپارچه جمع‌آوری، پردازش و نشر مستمر اطلاعات بازار کار و تحولات نیازهای حال و آینده جامعه
		- متناسب سازی تحصیل و اشتغال	- فراهم آوردن شرایط اجرای صحیح آموزش‌های عملی و کاربردی دوره‌های مهارتی در محیط‌های کار و کارگاهی
			- توسعه واحدهای کارآموزی و کارورزی در دوره‌های کارشناسی
		- ماموریت‌گرا کردن موسسات آموزش عالی با رویکرد آمایشی و توسعه پایدار	- ایجاد سازو کار لازم در جهت اثربخش کردن پژوهش‌های کاربردی دانشگاهی
		- اصلاح روش‌های ارتباطی بخش‌های اقتصادی اجتماعی با دانشگاه	- فراهم آوردن شرایط برای افزایش دوره‌های فرصت‌های علمی اعضای هیات علمی در بخش‌های اقتصادی اجتماعی
		- متناسب سازی محتوی برنامه‌های درسی با نیازهای ذینفعان اقتصادی اجتماعی	- سیاست‌گذاری در زمینه ارائه دروس کاربردی در دانشگاه‌ها با همکاری مدرسین متخصص غیردانشگاهی از حوزه‌های مختلف
			- تعریف دوره‌های موردنیاز جامعه مستقل از مدارک سنتی (کاردانی، کارشناسی و تحصیلات تکمیلی) در چارچوب نظام صلاحیت حرفه‌ای
			- ایجاد بستر مناسب در جهت توسعه آموزش‌های باز و آزاد غیررسمی در دانشگاه‌ها و صدور گواهینامه‌های لازم برای آنها
			- بهبود و ارتقا فرآیند‌های آموزشی، پژوهشی و فناوری حمایت و پیشبرد تحقیقات کاربردی در ارتقا و بهره‌وری شاخص‌های آموزشی

عنوان دستگاه اجرایی اصلی: وزارت علوم، تحقیقات و فناوری - ۱۱۳۵۰۰			
عنوان دستگاه اجرایی زیرمجموعه: دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی			
ردیف	هدف‌ها	راهبردها	اقدامات اجرایی
۱	۲	۳	۴
۲	برقراری توازن و ارتقا کیفیت در آموزش عالی	- زمینه‌سازی و حمایت از توسعه نهاد نظام تضمین کیفیت و اعتبارسنجی	- ارزیابی و اعتبارسنجی ملی و بین‌المللی، پایش و تضمین کیفیت - ایجاد و ارتباط موثر بین نتایج سطح‌بندی دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی با حمایت‌های مالی - نهادینه‌سازی ارزیابی درونی و بیرونی در دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی - حمایت موثر از دانشگاه‌های برتر کشور
		- متوازن سازی هرم دانشجویان (نسبت دانشجویان در سطوح تحصیلی)	- طراحی مستمر سازوکارهای نظارت بر آزمون‌های جامع و پایان‌نامه‌ها در دوره‌های تحصیلات تکمیلی - متناسب‌سازی نسبت دانشجو به اعضای هیات علمی
		- متوازن سازی هرم اعضای هیات علمی	- ایجاد سازو کار لازم در جهت اصلاح هرم اعضای هیات علمی
		- توسعه متوازن آموزش عالی در استان‌ها مبتنی بر رویکردهای آمایشی	
		- کاهش ظرفیت پذیرش در دانشگاه‌های فاقد زیرساخت‌های لازم	
		- مشارکت فعال در فرآیند سیاست‌گذاری نظام آموزش و توسعه نیروی انسانی و توسعه منابع انسانی کشور	
۳	- ضور موثر نظام آموزش عالی کشور در نشر علم و توسعه فناوری و تربیت دانشجو در سطح بین‌المللی - بهره‌برداری از علم و فناوری تولید شده در سطح بین‌الملل	- تسهیل امکان جذب دانشجویان خارجی	- ایجاد سازوکار لازم برای تسهیل ورود دانشجویان و اعضای هیات علمی به کشور - ایجاد زمینه‌های لازم برای تشویق و تحصیل دانشجویان خارجی در ایران
		- تسهیل تبادل استاد و دانشجو	- توسعه استفاده از استادان مشاور راهنمای مشترک داخلی و خارجی در رساله‌های بین‌المللی
		- توسعه همکاری‌های علمی، پژوهشی بین‌المللی	- ایجاد سازو کار لازم در جهت دانش‌افزایی اعضای هیات علمی برای ارائه دروس در سطح بین‌المللی
		- واگذاری ماموریت آموزش‌های بین‌المللی به دانشگاه‌های برتر	- ایجاد سازو کار لازم در جهت برقراری امکان تدریس به زبان دوم

عنوان دستگاه اجرایی اصلی: وزارت علوم، تحقیقات و فناوری - ۱۱۳۵۰۰			
عنوان دستگاه اجرایی زیرمجموعه: دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی			
ردیف	هدف‌ها	راهبردها	اقدامات اجرایی
۱	۲	۳	۴
		<ul style="list-style-type: none"> - برنامه ریزی اجرایی در حوزه آموزش، پژوهش و فناوری متناسب با تحولات علمی و فناوری در جهان به منظور تبدیل مراکز آموزشی و پژوهشی برتر به تراز بین المللی 	<ul style="list-style-type: none"> - حمایت از سرمایه‌گذاری‌های مشترک با دانشگاه‌های خارجی کشورهای هدف جمهوری اسلامی ایران - ایجاد ساز و کار لازم در جهت انعقاد تفاهم‌نامه‌های همکاری با کشورهای هدف و پیش‌بینی ردیف‌های اعتباری فاینانس برای تامین وام شهریه به دانشجویان خارجی شاغل به تحصیل در ایران - تلاش در جهت تامین بخشی از اعتبارات پژوهشی دانشگاه‌ها در پروژه‌های مشترک با دانشگاه‌های خارج از کشور
۴	<ul style="list-style-type: none"> - ایجاد زیرساخت‌های مدیریتی مناسب در آموزش عالی - تجهیز نظام آموزش عالی کشور برای تحول دانشگاه‌ها به دانشگاه‌های کارآفرین 	<ul style="list-style-type: none"> - ایجاد یکپارچگی و هم‌افزایی نهادهای متولی آموزش عالی 	<ul style="list-style-type: none"> - تبیین مسئولیت‌ها و روابط متقابل دولت و هیات امنا - تلاش در جهت استفاده کامل از ظرفیت هیات امنا در اداره امور دانشگاه‌ها
		<ul style="list-style-type: none"> - ارتقا کیفیت فضاهای فیزیکی، امکانات آزمایشگاهی و کارگاهی و زیرساخت‌های اطلاع‌رسانی 	<ul style="list-style-type: none"> - ایجاد سازو کار لازم در جهت تحول و چابک‌سازی نظام اداری دانشگاه‌ها - تلاش در جهت متناسب‌سازی نسبت کارکنان به دانشجو - تلاش در جهت توسعه و بهبود امکانات کالبدی در دانشگاه‌ها - بهبود مدیریت بهینه در بهره‌برداری از فضاهای فیزیکی و کمک آموزشی - تقویت زیرساخت‌های آزمایشگاهی و کارگاهی دانشگاه‌ها از طریق توسعه تعامل با سایر نهادها و سازمان‌ها
		<ul style="list-style-type: none"> - ارتقا تعدادی از دانشگاه‌های نسل دوم به سطح نسل سوم (دانشگاه کارآفرین) 	<ul style="list-style-type: none"> - برنامه ریزی در جهت ایجاد و رشد شبکه مراکز رشد علم و فناوری دانشگاهی - برنامه‌ریزی برای دوره‌های اجرایی کارآفرینی در دانشگاه‌ها

عنوان دستگاه اجرایی اصلی: وزارت علوم، تحقیقات و فناوری - ۱۱۳۵۰۰			
عنوان دستگاه اجرایی زیرمجموعه: دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی			
ردیف	هدف‌ها	راهبردها	اقدامات اجرایی
۱	۲	۳	۴
۵	کارآمدسازی اداره اقتصادی آموزش عالی کشور	- رقابتی کردن فعالیت‌های آموزش عالی به لحاظ اقتصادی	- تعیین مقیاس اقتصادی دانشگاه‌ها و سازماندهی دانشگاه‌های تازه تاسیس مبتنی بر اصول اقتصادی (اقتصاد مقیاس و اقتصاد منابع)
		- قیمت‌گذاری واقعی خدمات آموزش عالی با توجه به سطح‌بندی دانشگاه‌ها	- تعیین سهم دانشجویان آموزش رایگان دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی متناسب با منابع تعیین شده از محل بودجه عمومی دولت - برنامه ریزی در جهت اصلاح نظام قیمت‌گذاری در آموزش عالی با تکیه بر اصل رقابت‌پذیری
		- تحول در شیوه‌های تامین مالی دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی کشور	- تلاش در جهت اصلاح و شفاف‌سازی نظام گزارش‌دهی مالی دانشگاه‌ها
		- توسعه منابع دانشگاه‌ها از محل تبدیل علم به ثروت	- توسعه و تقویت فرهنگ وقف و جلب حمایت و مشارکت خیرین و کمک به تاسیس بنیادهای حامی و توسعه همکاری‌ها با صنعت
۶	افزایش تعهد به تعالی و پایداری به‌ارزش‌ها و هنجارهای علمی - اخلاقی	- کمک به رشد و بالندگی شخصی و حرفه‌ای اعضای هیات علمی و دانشجویان با مشارکت خود آنها	- برنامه ریزی در جهت برگزاری کرسی‌های آزاداندیشی با محوریت حل مسائل فرهنگی اجتماعی - برنامه ریزی در جهت برگزاری نشست‌های فرهنگی دانشجویی با هدف معرفی چهره‌های شاخص علمی - فرهنگی با تکیه بر جنبه‌های اخلاقی (اسوه‌های فرهنگی)
		- تقویت اخلاق حرفه‌ای و جلوگیری از بروز ناهنجارهای علمی اخلاقی در محیط دانشگاه	- تدوین منشور اخلاق حرفه‌ای در دانشگاه‌ها - اصلاح و بازنگری در مقررات موجود ارتقا اعضای هیات علمی در راستای رعایت اخلاق، ارزش‌ها و هنجارهای علمی و آکادمیک با هدف جلوگیری از تخلفات و تقلبات آکادمیک
		- افزایش نقش دانشگاه‌ها در ارتقاء سطح فرهنگ عمومی جامعه	- ایجاد سازوکارهای لازم برای شناسایی و تبیین مسائل و مشکلات بخش‌های دولتی و خصوصی و ارجاع آنها برای بررسی و ارائه راهکار اجرایی به دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی
		- تقویت روحیه و فرهنگ علم‌باوری و پذیرش مرجعیت علمی دانشگاه در حل مسائل و مشکلات جامعه	- تلاش در جهت استفاده از رسانه‌ها و نهادهای ذیربط (شورای فرهنگ عمومی و ...) و برای تقویت علم‌باوری در جامعه

جدول ۱۷- هدفها، راهبردها و اقدامات اجرایی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری- امور علمی، فرهنگی و آموزشی در سال ۱۳۹۷

عنوان دستگاه اجرایی اصلی: وزارت علوم، تحقیقات و فناوری - ۱۱۳۵۰۰			
عنوان دستگاه اجرایی زیر مجموعه: وزارت علوم، تحقیقات و فناوری- امور علمی، فرهنگی و آموزشی - ۱۱۳۶۶۰			
ردیف	هدفها	راهبردها	اقدامات اجرایی
۱	۲	۳	۴
۱	تعمیق و گسترش علوم معارف، ارزش‌های انسانی و اسلامی و اعتلای جلوه‌های هنر و میراث علمی و تمدن ایرانی و اسلامی	تحول و نوسازی نظام آموزش عالی به منظور انطباق با مبانی تعلیم و تربیت اسلامی و تقویت کرسی‌های آزاداندیشی	حمایت از توسعه و بهبود فعالیت‌های قرآنی و نماز و گسترش سیره امام (ره) حمایت از توسعه و بهبود مشارکت‌های اجتماعی، فرهنگی- دینی حمایت از توسعه و بهبود فعالیت‌های فرهنگی - جشنواره‌ها و مناسبت‌ها حمایت از توسعه و تحقیقات در حوزه‌های علوم انسانی، دینی، اجتماعی و فرهنگی حمایت از جذب، بکارگیری و ارتقاء اعضای هیات علمی در دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی
۲	ارتقا سطح دانش و مهارت‌های فنی، توسعه و ترویج فرهنگ تفکر علمی در جامعه	طراحی نظام کارآمد آموزشی، پژوهشی فناوری و نظارت، ارزیابی و اعتبار سنجی و تضمین کیفیت نهادهای علمی، فناوری و نوآوری	کمک به بازنگری محتوای دروس و برنامه‌های درسی در مراکز آموزش عالی کمک به پرورش استعداد های درخشان کمک به بین رشته ای کردن دوره ها کمک به بهبود و توسعه نظارت، ارزیابی و اعتبار سنجی کیفیت آموزشی و پژوهشی در مراکز و موسسات آموزشی پژوهشی حمایت از برگزاری دوره‌های مشترک دکتری داخل و خارج از کشور
۳	تقویت نظام آموزشی مناسب برای هدایت دانشجویان در جهت کسب فضائل، شناخت مسئولیت‌های فردی، اجتماعی و حضور مسئولانه و موثر در نظام اجتماعی	جهت دهی آموزش، پژوهش، فناوری و نوآوری به سمت حل مشکلات و رفع نیازهای واقعی و اقتضانات کشور	حمایت از انجمن‌های علمی، تخصصی و صنفی دانشجویی توسعه مشارکت اجتماعی فرهنگی زنان و ساماندهی امور جوانان کمک به بهبود کیفیت فعالیت‌های آموزشی و کمک آموزشی دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی و پژوهشی
۴	گسترش ارتباط مراکز آموزشی، پژوهشی و فناوری با مراکز و موسسات پژوهشی و فناوری بین‌المللی جهت تبدیل نمودن دانشگاه‌ها و واحدهای پژوهشی و فناوری به تراز بین‌المللی	جهت دهی و تقویت همکاری‌های بین‌المللی مراکز آموزش عالی و پژوهشی در کشور با دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی بین‌المللی به منظور تبادل دانش و فناوری	حمایت از توسعه همکاری‌های علمی و بین‌المللی دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی حمایت از ایجاد و راه‌اندازی شعب بین‌المللی با همکاری دانشگاه‌های بین‌المللی

جدول ۱۸- هدف‌ها، راهبردها و اقدامات اجرایی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری - تحقق قطب‌های علمی کشور در سال ۱۳۹۷

عنوان دستگاه اجرایی اصلی: وزارت علوم، تحقیقات و فناوری - ۱۱۳۵۰۰			
عنوان دستگاه اجرایی زیرمجموعه: وزارت علوم، تحقیقات و فناوری - تحقق قطب‌های علمی کشور - ۱۱۳۵۹۱			
ردیف	هدف‌ها	راهبردها	اقدامات اجرایی
۱	۲	۳	۴
۱	پیشبرد مرزهای دانش فناوری در کشور با بهره‌گیری از پتانسیل‌ها و مزیت‌های نسبی منطقه‌ای	ایجاد محیط علمی پویا و مولد علم فراهم ساختن زمینه تربیت پژوهشگران و دانشمندان طراز اول کسب مرجعیت علمی و فناوری در زمینه تخصصی خاص	زمینه‌سازی برای تحقیقات پیشرفته با استفاده از توان علمی اساتید برجسته کمک به اجرای طرح‌های بدیع و ارزنده در جهت اعتلای علمی کمک به اجرای طرح‌های پژوهشی برای تولید و توسعه دانش فنی

جدول ۱۹- هدف‌ها، راهبردها و اقدامات اجرایی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری - مزاد درآمد اختصاصی دانشگاه‌ها و

موسسات آموزش عالی و پژوهشی در سال ۱۳۹۷

عنوان دستگاه اجرایی اصلی: وزارت علوم، تحقیقات و فناوری - ۱۱۳۵۰۰			
عنوان دستگاه اجرایی زیرمجموعه: وزارت علوم، تحقیقات و فناوری - مزاد درآمد اختصاصی دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی و پژوهشی - ۱۱۳۵۹۰			
ردیف	هدف‌ها	راهبردها	اقدامات اجرایی
۱	۲	۳	۴
۱	توسعه منابع مالی مراکز آموزش عالی، پژوهشی و فناوری در جهت افزایش ضریب خوداتکایی	- ارتقاء نقش دانشگاه‌ها در تحقق اقتصاد دانش‌بنیان و تقویت و توسعه ارتباط با صنعت - شناسایی قابلیت‌ها و ظرفیت‌های تحقق درآمد اختصاصی در دانشگاه‌ها و موسسات پژوهشی و فناوری کشور متناسب با آینده‌نگری و تکالیف قانونی	حمایت از پژوهش‌های کاربردی و توسعه‌ای تقاضامحور مراکز آموزش عالی و پژوهشی و فناوری توسعه امکانات و تجهیزات نرم‌افزاری و سخت‌افزاری مراکز آموزش عالی و موسسات پژوهشی تشویق و ترغیب محققین مراکز آموزش عالی و پژوهشی به ایجاد شرکت‌های دانش‌بنیان ارزیابی، نظارت و اعتبارسنجی علمی مراکز آموزش عالی به منظور ایجاد ارزش‌آفرینی

جدول ۲۰- هدفها، راهبردها و اقدامات اجرایی موسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی در سال ۱۳۹۷

عنوان دستگاه اجرایی اصلی: وزارت علوم، تحقیقات و فناوری - ۱۱۳۵۰۰			
عنوان دستگاه اجرایی زیرمجموعه: مؤسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی - ۱۱۳۵۷۲			
ردیف	هدفها	راهبردها	اقدامات اجرایی
۱	۲	۳	۴
۱	توسعه و بهبود تولید دانش در قلمرو آموزش عالی با هماهنگی بین برنامه های آموزش عالی با نیازهای بخش های اقتصادی- اجتماعی کشور	- گسترش پژوهش در قلمرو آموزش عالی	- افزایش طرح های پژوهشی داخلی و بیرونی
			- حمایت از پایان نامه ها (ارشد و دکتری)
			- افزایش تولید گزارش های تخصصی
			- تولید مقالات علمی (پژوهشی، ترویجی، مروری)
			- طراحی و استقرار نظام جامع و پیگیری وضعیت اشتغال دانش آموختگان
			- هدافمند نمودن فعالیت های پژوهشی با رویکرد تقاضا محوری و کاربردی بودن
			- اجرای فاز جدید طرح نیازسنجی نیروی متخصص
			- تداوم طرح بازنگری قانون هیأت امناء
			- تداوم طرح آینده پژوهی آموزش عالی
			- راه اندازی سیستم مدیریت اطلاعات پژوهشی
			- تعامل با دانشگاه ها و مراکز علمی- پژوهشی برای انجام طرح های ملی مشترک تحقیقاتی
			- تفاهم نامه طرح های پژوهشی مشترک
			- تفاهم نامه برگزاری همایش ها و سمینارهای مشترک
- تشکیل کنسرسیوم با مراکز پژوهشی			
۲	توسعه و تبدیل دانش پژوهشی به تصمیم، سیاست و برنامه در راستای هدف کلی برقراری توازن و ارتقای کیفیت در آموزش عالی	- گسترش تعامل و همکاری با حوزه های ستادی بخش علوم، تحقیقات و فناوری	- برگردان مقالات علمی اعضای مؤسسه جهت چاپ در مجلات و پایگاه های معتبر بین المللی
			- حمایت از شرکت اعضای در همایش های ملی و بین المللی
			- حمایت از اعضا برای استفاده از فرصت های مطالعاتی
			- ایجاد دبیرخانه تدوین برنامه ششم بخش
			- تدوین گزارش عملکرد بخش علوم، تحقیقات و فناوری
- تبدیل و کاربست دانش آموزش عالی	- تأسیس دفتر تجاری سازی نتایج پژوهشی	- ارائه خدمات مشاوره ای و علمی به دانشگاه ها و نهادهای علمی	
		- ایجاد دبیرخانه تهیه گزارش ملی حوزه علوم، تحقیقات و فناوری	
		- تدوین گزارش عملکرد بخش علوم، تحقیقات و فناوری	

عنوان دستگاه اجرایی اصلی: وزارت علوم، تحقیقات و فناوری - ۱۱۳۵۰۰			
عنوان دستگاه اجرایی زیرمجموعه: مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی - ۱۱۳۵۷۲			
ردیف	هدف‌ها	راهبردها	اقدامات اجرایی
۱	۲	۳	۴
		<ul style="list-style-type: none"> - کمک به استقرار نظام جامع بهبود کیفیت در حوزه آموزش عالی - گسترش نظام‌های پشتیبان تصمیم در حوزه آموزش عالی - کمک به بهبود نظام سیاست‌گذاری برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری در حوزه آموزش عالی - بهبود و توسعه نظام جمع‌آوری، پردازش و تحلیل و انتشار آمار آموزش عالی - افزایش امکان دسترسی به منابع اطلاعات علمی 	<ul style="list-style-type: none"> - ارتقا و بهبود امور کرسی یونسکو در مدیریت و تضمین کیفیت آموزش عالی - توسعه و راه‌اندازی سیستم حسابداری تعهدی - طراحی داشبوردهای مدیریتی - برگزاری پنل‌ها و نشست‌های تخصصی - تهیه گزارش‌های تخصصی - تدوین و پایش شاخص‌های آموزش عالی - استانداردسازی ارقام و منابع آماری - ایجاد درگاه (پورتال) آمار آموزش عالی - تقویت جایگاه کمیته آمار بخشی آموزش عالی در نظام آماری کشور - تجهیز کتابخانه به پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی - زمینه‌سازی و حمایت از توسعه نهاد نظام تضمین کیفیت و اعتبارسنجی
۳	انتشار و انتقال دانش در میان نقش آفرینان و ذی‌نفعان آموزش عالی بسان کالایی عمومی در راستای حضور مؤثر آموزش عالی کشور در نشر علم و توسعه فناوری و بهره‌برداری از علم و فناوری تولید شده در سطح بین‌الملل	<ul style="list-style-type: none"> - افزایش تعاملات علمی در سطح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی - توسعه آموزش در قلمرو دانش تخصصی آموزش عالی 	<ul style="list-style-type: none"> - عضویت، شرکت در نهادهای مجامع بین‌المللی مثل IR و INQUA - شبکه‌سازی با ذینفعان در سطح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی - بازنگری و ارتقای نظام روابط عمومی مؤسسه - برگزاری دوره‌ها و همایش‌های مشترک با دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی معتبر - اجرای دوره کارشناسی ارشد مدیریت و برنامه‌ریزی آموزش عالی - برگزاری دوره‌های مشترک آموزش تحصیلات تکمیلی با دانشگاه‌های معتبر - برگزاری دوره‌های آموزشی کوتاه مدت - برگزاری کارگاه‌های دانش افزایی برای سطوح مدیریتی و کارشناسی و اعضای هیأت علمی

عنوان دستگاه اجرایی اصلی: وزارت علوم، تحقیقات و فناوری - ۱۱۳۵۰۰			
عنوان دستگاه اجرایی زیرمجموعه: مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی - ۱۱۳۵۷۲			
ردیف	هدفها	راهبردها	اقدامات اجرایی
۱	۲	۳	۴
		- توسعه انتشارات مؤسسه	- چاپ ۴ شماره فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی - انتشار فصلنامه نامه آموزش عالی (۴ شماره) - چاپ ویژه‌نامه‌های فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی (۳ شماره) - انتشار کتاب آمار آموزش عالی - انتشار کتاب گزارش ملی آموزش عالی، تحقیقات و فناوری - انتشار کتاب گزارش ملی آموزش عالی، تحقیقات و فناوری به زبان انگلیسی - انتشار اطلس آموزش عالی
		- ارتقا و توسعه انتشارات تخصصی در حوزه آموزش عالی	- چاپ کتب منابع درسی دانشجویان رشته آموزش عالی - چاپ ۵ عنوان کتاب تخصصی در حوزه آموزش عالی
		- توسعه نشر الکترونیکی	- تهیه و انتشار لوح فشرده نتایج تحقیقات و گزارشات تخصصی - تهیه و انتشار بروشور و خبرنامه الکترونیکی - تهیه و انتشار لوح فشرده از انتشارات قبلی مؤسسه
		- توسعه زیرساخت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات	- بهبود و توسعه وبسایت مؤسسه - تقویت سرورهای موجود در مؤسسه - افزایش پهنای باند
۴	ایجاد زیرساخت‌های مدیریتی مناسب در آموزش عالی از طریق زمینه‌سازی مناسب برای تحقق اهداف و مأموریت‌ها	- بهبود نظام مالی و بودجه‌ریزی مؤسسه - برون‌سپاری خدمات پشتیبان و زمینه‌ای	- اجرا و تکمیل نظام حسابداری تعهدی در مؤسسه - برون‌سپاری خدمات فناوری اطلاعات و ارتباطات (قرارداد وبسایت) - برون‌سپاری امور خدماتی/ اداری و پشتیبانی (قرارداد شرکت) - برون‌سپاری خدمات تخصصی کارشناسی (قراردادهای حجمی)

عنوان دستگاه اجرایی اصلی: وزارت علوم، تحقیقات و فناوری - ۱۱۳۵۰۰			
عنوان دستگاه اجرایی زیرمجموعه: مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی - ۱۱۳۵۷۲			
ردیف	هدف‌ها	راهبردها	اقدامات اجرایی
۱	۲	۳	۴
		- جذب و ارتقای منابع انسانی	- جذب و استخدام اعضای هیأت علمی - جذب و استخدام اعضای غیرهیأت علمی - توانمندسازی اعضای هیأت علمی و غیرهیأت علمی (دوره‌ها و کارگاه‌ها)
		- نگهداشت منابع انسانی	- بهبود مداوم نظام انگیزشی و افزایش بهره‌وری (کارانه و گرنت) - بهبود سطح رفاه کارکنان (پرداخت‌های رفاهی) - توسعه فعالیت‌های فرهنگی رفاهی (مراسم و مناسبت‌ها)
		- توسعه و استقرار نظام مدیریت دانش و مستندسازی	
		- بهبود مداوم فرایندهای اداری، مالی و رویه‌ها و مقررات داخلی	- استقرار نظام مکانیزه حقوق و دستمزد - استقرار نظام مکانیزه مدیریت منابع انسانی - بهبود و ارتقای سیستم اتوماسیون - اجرای نظام پیشنهادها
		- ارتقای جایگاه دبیرخانه هیأت امناء	- اداره دبیرخانه هیأت امناء منطقه ۲ - مکانیزه کردن فرایندهای دبیرخانه هیأت امناء منطقه ۲
		- بهبود و توسعه زیرساخت‌های نرم‌افزاری و سخت‌افزاری	- تجهیز سخت‌افزاری سالن جلسات و اجتماعات - تجهیز نرم‌افزارهای تخصصی علمی - پژوهشی
		- بهبود نظام تصمیم‌سازی داخلی در مؤسسه	- راه‌اندازی واحد IR مؤسسه
		- تلاش در جهت استقرار مؤسسه سبز	- تجهیز سیستم‌های انرژی خورشیدی - اطلاع‌رسانی و فرهنگ‌سازی در زمینه مصرف بهینه انرژی - کارآمد کردن مصارف انرژی
		- ارتقای کیفیت فضای فیزیکی، امکانات زیرساختی، تجهیزات، سامانه‌ها و زیرساخت‌های اطلاع‌رسانی	- نوسازی و بهسازی سیستم گرمایش و سرمایش - مهندسی فرایندهای مؤسسه و اصلاح زیرساخت‌ها و منابع

ماخذ: سند راهبردی بخش آموزش عالی در برنامه ششم توسعه کشور

۱۴- موضوعات فرابخشی و خاص

در برنامه ششم توسعه کشور موضوع علم و فناوری به عنوان یکی از موضوعات خاص آمده است. این موضوع در ماده ۲ قانون مذکور به شرح زیر مورد تصویب قرار گرفته است.

ماده ۲

موضوعات زیر مسائل محوری برنامه است. دولت موظف است طرح‌های (پروژه‌های) مرتبط با آنها و همچنین مصوبات ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی صرفاً در حوزه‌های ذیل‌الذکر را در بودجه سالانه اعمال نماید.

پ- موضوعات خاص بخش پیشروی اقتصاد در مورد معدن و صنایع معدنی، کشاورزی، گردشگری، عبوری (ترانزیت) و حمل و نقل ریلی، فناوری نوین، توسعه و کاربست علم و فناوری و انرژی

منابع

- سند راهبردی بخش آموزش عالی در برنامه ششم توسعه کشور
- قوانین بودجه سنواتی ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ کل کشور
- لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور
- موسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی
- پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (ISC)
- موافقتنامه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مبادله شده امور آموزش عالی در سال ۱۳۹۶

